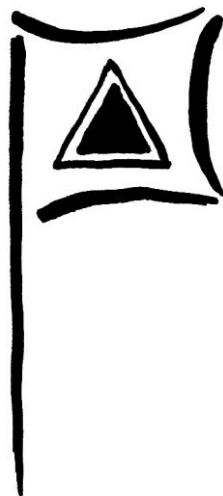

TARTALOM

Encián

II. sorozat • XIV. évfolyam • 1. (72.) szám
2019. szeptember

Alapította 1935-ben és működtette 1948-ig
a brassói Encián Sí- és Turista Egyesület

Turistatörténet	3
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • Egy régi kép és egy érdekes történet.....	3
Tudod-e?	8
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • A GPS-ről (X.)	8
Túraajánló	14
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • Két világ határa a Lovak havasán.....	14
Természetfotók	25
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • Lovak havasa.....	25
Irodalom	29
ÁPRILY LAJOS • Az irisórai szarvas.....	29
ÁPRILY LAJOS • Tetőn.....	31
ÁPRILY LAJOS • Októberi séta	32
Encián-krónika	34
SZÉKELY GÉZA • A Csukás és a Nagy-kőhavas között	34
Gyerekoldal	45
KOVÁCS ANDRÁS APOR • Rejtvény.....	45
Beszámoló	47
NÁDUDVARY GYÖRGY • A csodás Székelyvarság	47
NÁDUDVARY GYÖRGY • A II. Lehmann Károly Teljesítménytúra	52
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • Egy hét a Kotla alatt, de a magasban is.....	56

NÁDUDVARY GYÖRGY • Nemzetközi turistatalálkozó	
Zemplénben	68
NÁDUDVARY GYÖRGY • Cenk alatti sétálók szilvesztere	73
Helynévszótár	74
Helynevek a Lovak havasán	74
Könyvajánló	76
HOCHBAUER GYULA • Térben és időben...	
Barangolás a Barcaságon	76
A következő szám tartalmából	80

Főtámogató: **Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. (BGA)**

Az Encián megjelenését támogatja:

Médiapartnerek:

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

Egy régi kép és egy érdekes történet

Érdekes, hogyan bukkannak elő egyes fényképek, s még érdekesebb az, hogyan szövődnek tovább a hozzájuk kapcsolódó történetek!

Kasuba István gyűjtéséből közöljük az alábbi fényképet, amelyen a Mălăiești-i menedékház látható 1922-ben. Ide járt és itt töltötte minden szabadidejét egy fiatal baráti társaság, amelyről a fénykép is készült, s amelynek közepén ül bottal a kezében a 101 éves korában elhunyt Hrabovszki (Uhrin) János.

Arra a helyre, ahonnan már látszanak a a Mălăiești-cirkuszvölgy meredek sziklafalai, s amelyet „La Blide”-nek neveznek, 1882-ben épített menedékházat az Erdélyi Szász Kárpát Egyesület (SKV). Az egyszerű fa menedéket 1882. július 29-én avatták fel. A menedékhely 1897-ben leégett, ám egy év múlva, a Deubel-ösvény átadására visszaépítették.

1923-ban lavina törte össze, döntötte le az épületet, s 1924-ben az SKV úgy döntött, hogy 150 méterrel feljebb költözteti menedékházát (45,4664° É; 25,4542° K; 1720 m).

Az új menedékházat 1938–1939 között bővítették (100 férőhelyes lett nyáron, 50 télen), 1967-ben pedig modernizálták. Ekkor, május elsején szervezték meg itt a híres Mălăiești-i síversenyt.

Sajnos, 1998 márciusában tűz ütött ki az épületben, és csak az újonnan épített Hegyimentők épülete maradt meg (45,4655° É;

25,4533° K; 1712 m). Úgy tűnik, hogy az egyik kéményben felgyúlt a hamu, és az okozta a tüzet.

A jelenlegi épületet 2007-ben adták át.

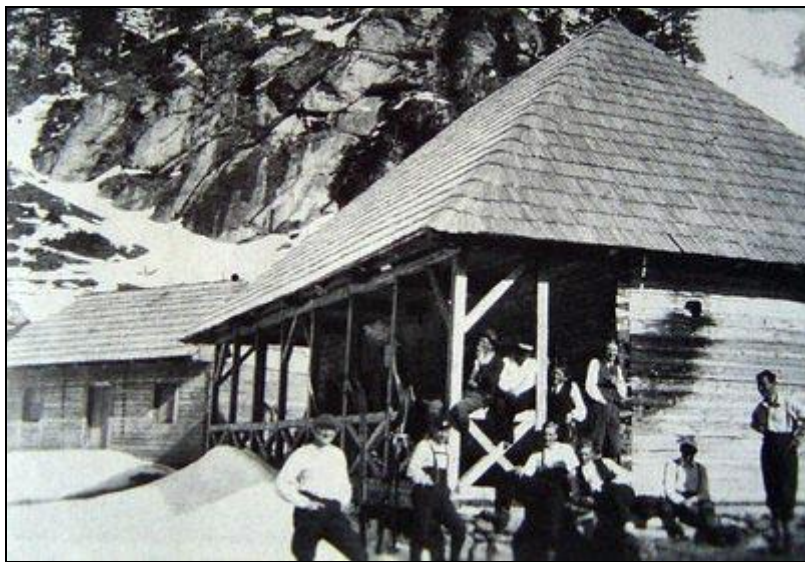
Történetünk főszereplője Hrabovszki János. Életrajzát szintén Kasuba Istvántól tudjuk.

1903. június 7-én született Békéscsabán, szlovák származású családba. Ötévesen, édesapja halála után Brassóba került, itt kezdte meg iskoláit szász nyelven. Később a család Apácára költözött, az Olt mellé, ahol nevelőapja, Uhrin György, kaptafagyárat létesített. Hrabovszki János is, fiatalon, Barcarozsnyón kitanulta ezt a szakmát. Nagyon érdekelte a fafaragás, ezt a Déli-Kárpátokban lakó románoktól tanulta el. Ekkor már négy nyelven beszélt. Az I. világháborúban olasz hadifoglyok kerültek Apácára, s Hrabovszki János olaszul is megtanult. A román betörést követően a Vajdaságra menekültek, a Pancsova melletti

Antalfalvára. Itt egy évig szerb iskolába járt, megtanulta hát a szerb nyelvet is.

A világháború végén visszakerültek Apácára, ahonnan a román királyi hadseregbe került, s 1925-ben kísérője lett egy francia törzstisztnak, így megtanult franciául is.

Leszerelése után visszakerült Apácára, ám 1930. május 1-jén a román rendőrség mint irredenta magyart kitoloncolta az országból.

A Mălăiești-i menedékház 1898-ban (Fotó: www.malaiesti.ro)

Budapesten (Mátyásföldön) telepedett le, és hamarosan megnősült. Felesége szatócsüzletet vezetett. A második világháborúban Mátyásföldet oroszok és románok szállták meg, s mivel ő sok nyelvet beszélt, fordított, s nem kis diplomáciai érzéssel segített normalizálni a helyzetet. Hálából a község lakói bírójukká választották.

1945 után honvédségi anyagbeszerzőként és a tiszti étkezde vezetőjeként dolgozott. 1965-ig autóalkatrész exporttal foglalkozott.

Nagyon szeretett énekelni, 44 éven keresztül a Danubius kórusban énekelt. A fafaragást sem hagyta abba, több kiállítása volt Aradon, Brassóban, Kovásznán, Kézdivásárhelyen és Marosvásárhelyen. Buda-

pesten alapítója volt a Corvin Művelődési Ház képzőművészeti csoportjának.

1961-ben Berlinben és Lipcsében állított ki, s a német TV riporterét, kérésére, erdélyi körútra kísérte.

2001-ben Csorvásra költözött, oda, ahonnan családja elkerült. Így lett kerek a kárpát-medencei sorsa.

Hrabovszki János szobrai Apácán

2004-ben, 100 évesen utazott ismét Apácára, ekkor a falunapok kezei között avatták fel az Apácai Evangélikus-Lutheránus Egyházközség gyülekezeti házát. Egy 1864-ben épült, az evangélikus templommal szembeni házat pályázatból újítottak fel, és alakítottak gyülekezeti házzá. Ekkor szoborgyűjteményt adományozott Apácának, s megtörtént az a csoda, amelyről sokáig beszéltek még a faluban!

Ugyanis a 100 éves apa ekkor találkozott először 70-en túli fiával.

Apácáról való kitoloncolása előtt fogant, utána született a fiú, akiről jóval később derült ki, hogy Hrabovszki János fia, s nagy öröm volt, amikor 100 éves korában találkozott vele.

A Mălăiești-i menedékháztól indultunk, ahová sokat járt túrázni a 19 éves fiú, s Apácán kötöttünk ki 81 év múlva, ahol fiával találkozott, s szobrokat adományozott az új gyülekezeti háznak. Hosszú élet, szép sors a teljes Kárpát-medencében, tele viszontagságokkal és meglepetésekkel. Bizony, sok titkot őriznek a régi fényképek! ■

Hrabovszki János és Marcu János (Kasuba István fotója)

A Mălăiești-i menedékház ma (Fotó: www.malaiesti.ro)

TUODOD-E?

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

A GPS-ről (X.)

A Beállítás menüpont további lehetőségei

Előző Encián számainkban a GARMIN GPSmap 62s készülék *Beállítás* menüpontjai közül ismertettünk egy párat. Vegyük sorra a többi beállítási lehetőséget is.

ANT érzékelő menüpont

Ez a menüpont a fitness- és sporttevékenységekkel kapcsolatos, valamint az edzést segítő kiegészítők beállításáról szól.

Szívműködés-monitor, Kerékpárhajtás érzékelőt, illetve Tempe érzékelőt (hőmérséklet érzékelőt) lehet Ki / Be kapcsolni, valamint újat keresni, így mindhárom almenüben három lehetséges eset közül választhatunk: Be, Ki, Új keresése.

Az ANT vagy ANT+ sportos mobil vagy GPS-készülék tulajdonosoknak kifejlesztett protokoll, amely megkönnyíti az edzésnapló vezetését.

Az ANT a Bluetooth-nál alacsonyabb energiaigényű vezeték nélküli adatátviteli technológia. Az ANT vagy ANT+ támogatás azt jelzi, hogy a készülék képes kapcsolatba lépni az erre alkalmas sporteszközökkel, amelyek folyamatosan küldik az eszköznek az adatokat. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy sportolás után részletes adatokat böngészhetünk át a teljesítményünkről, legyen szó akár az elégetett kalóriákról, a megtett

távolságról vagy éppen a különböző rekordjainkról. Az interneten számos edzésoldal található, amelyekre (akár automatikusan is) beküldhetjük a saját adatainkat, összehasonlíthatjuk másokéval, és persze figyelemmel követhetjük a saját teljesítményváltozásunkat.

A fenti képen egy Garmin Prémium SOFT szívritmus- és pulzuszórási pánt látható. A mellre erősített pánt cserélhető elemes, textil, kényelmes, nem csúszkál terepfutás közben sem.

A kiegészítőket külön meg kell vásárolni. Vásárlás előtt győződjünk meg arról, hogy teljesen kompatibilisek-e a Garmin GPSmap 62s készülékünkkel. A kiegészítőket a megfelelő módon be kell indítani, fel kell szerelni. A vezeték nélküli kapcsolat létrehozásához először párosítanunk kell a mérőeszközt és a Garmin GPSmap 62s készüléket. Az első párosítás után az adatkapcsolat már automatikusan létrejön. Ügyeljünk arra, hogy a készülékünk és a külső eszköz 3 méteres közelségbe legyenek, más mérőeszköz pedig ne legyen 10 méteres távolságon belül. A Garmin GPSmap 62s készülék bekapcsolásakor a keresés automatikusan elindul, és amennyiben a mérők használatban vannak, pár másodpercen belül létre is jön az adatkapcsolat. A párosítást követően a GPS-készülék már csak a korábban párosított mérőktől veszi az adatokat, a közelben működő más mérőket kizárja.

A Garmin kültéri vezeték nélküli hőmérő a sportok és a szabadtéri tevékenységek szerelmeseinek szinte nélkülözhetetlen eszköze.

Az érzékelőt a cipőre, nadrágra vagy a hátizsákra kell rögzíteni, majd a GPS-eszközhöz társítani. A mért hőmérséklet így a GPS eszköz kijelzőjén is megjelenik. Ezzel egy időben az eszköz rögzíti a hőmérsékletet, amit később a Garmin Connectben megtekinthetünk, ahol a mért értéket jól áttekinthető grafikonon láthatjuk.

Profilok menüpont

A profil beállítások összességét jelenti, amelyek segítségével egy adott alkalmazási módhoz optimalizáljuk a készülék működését.

Egy adott profil alkalmazása során a különféle beállítások módosítása, például az adatmezők, mértékegységek, pozíció, ikonméret, Északi irány beállítások módosítása az adott profil részeként automatikusan mentésre kerülnek.

A profilok használata nagyban egyszerűsíti az életet, mikor az autóból kiszállva pár gombnyomással profilt váltunk, és a készülék máris topo-térképet mutat az autós helyett, légvonalban tervez, kicseréli az adatmezők tartalmát stb.

A következő profilok közül választhatunk:

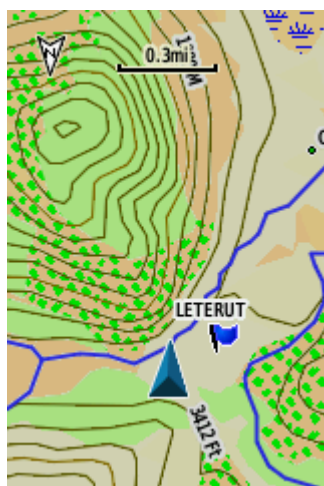
- Kikapcsolódási;
- Jármű;
- Geocaching;
- Tengeri;
- Fitness;
- Klasszikus.

A fenti profilokon kívül lehetőség van saját profilok létrehozására is. Beállíthatjuk a készüléket egy adott tevékenységhez, túrához, majd a beállítások összességét lementhetjük egy új profilként. Ez az új profil lesz a készülék alapértelmezett profilja. A *Beállítás > Profilok* menüpontban válasszuk a *Profil létrehozása* pontot, majd nyomjuk meg az OK-t (ENTER). Ekkor automatikusan létrejön egy új profil (pl. **Profil 7** névvel), és ez lesz a készülék alapértelmezett profilja. Később nevet is tudunk változtatni, ha rámegyünk a **Profil 7** profilra és kiválasztjuk a *Név szerkesztése* pontot, majd megadjuk az új nevet.

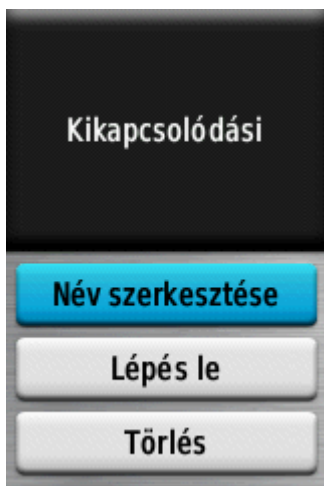
Ebben a menüpontban egy profilt át tudunk nevezni, lennebb vagy fennebb tudunk vinni a profilok listájába, és az aktuális profilon kívül ki tudunk más profilokat törölni.

Különbség az egyes profilok menüjei között

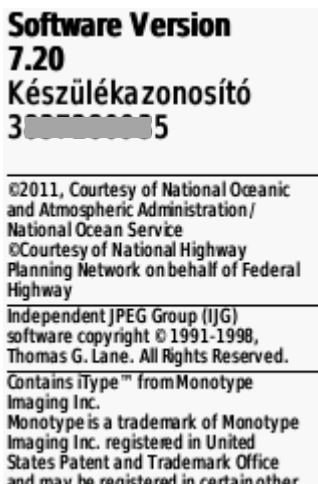
Különbségek az egyes profilok térképei között

Milyen műveleteket tudunk végezni az egyes profilokkal?

Névjegy menüpont

A névjegy menüpont fontos információkat szolgáltat a készülék azonosítójáról, a használt szoftver verziószámáról, valamint a szerzői jogokról, regisztrált márkanevekről stb.

(Folytatjuk.) ■

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

Két világ határa a Lovak havasán

Nyoma sem volt már a reggeli hőségnek, s a Barcaság kék eget mintha fentről feketére festette volna hirtelen valaki. Nyomasztó nagy fellegek lepték el percek alatt az eget, s minden szálfá felkiáltójellé válna ordította, hogy nemsokára itt a pusztító vihar. Kékes villámok cikáztak a fekete fellegek között, s a mennydörgés moraja minden más zajt elnyomott a szél tépázta vidéken. Hol van már a délelőtti kies táj? Hol vannak a gyönyörű sziklák, a törpefenyők, az áfonyabokrok? Sűrű felhők ültek meg mindent, s úgy besötétedett mintha már túl lennénk a vecsernyén. Menekülésre fogtuk a mennydörgés, villám ostromolta gerincen, s csak sejtettük, hogy merre van az eszténa¹, ahol esetleg meghúzzhatjuk magunkat, amíg elcsendesedik az égszakadás. Kutyák ugatása hallatszott, s mint egyedüli tájékozódási lehetőség a térben és időben, mentünk a hang után. Mentünk..., inkább rohanásnak kellene nevezni, de a nagy szél visszafogott. A sötétben egyre hangosabban tört utat magának a hang, ebből tudtuk, hogy már közel van a juhakol. Jókat kurjongattunk mi is, hogy a juhászok hallják meg, s csillapítsák le a vad kutyákat. Szerencsénkre ki is jött az egyik, s ő is a hang után tájékozódva invitált be a havasi tanyába. Alig csuktuk be magunk mögött a nejlomból és faágakból tákolt ajtót, az égzengés sűrű felhőszakadásba csa-

¹ *Ěstěna*: havasi juhakol *fn Rom.: stâna*

pott át. Nagy, kövér cseppekben hullt alá az ég áldása, s az erős szél az esztena deszkafalához csapkodta a vízszemeket. Nagy bog túrókkal és puliszkával ütöttük el éhségünket, s friss zsindicével² oltottuk szomjunkat.

Hirtelen nagy csend lett kint, a kutyák halkan vonyítva iszkoltak az eresz alá, közel gazdáikhoz, majd szótlanná dermedtek. A csobánok³ összesúgtak: – *Itt vannak esmiég⁴ a lüdiércék⁵!* Az öreg bács⁶ hétfalusi csángó volt, magyarul beszélt, de a fiatal pakulárok⁷ már mokányok⁸, ők románul szóltak. Az öreg csángó felénk fordult: – *Ijen erüös idüöben mindmerién látunk a tijsztátalanokat.* S valóban mintha fehér ködalkok mászkáltak volna az esztena körül a sűrű esőben. A kutyák továbbra is ijedten húzódtak meg a szinte földig érő eresz rejtekében, s a szél kísérteties nyüsztése csak erősítette a túlvilági hangulatot. – *Bacsuó Anna miatt van, üő jaz!*, majd az öreg csobán szinte suttogva mesélni kezdett:

– *Irtuó sziép csánguó lián vuót jez a Bacsuó Anna, de apja akarata eleniére mátkásottak mēg ě csobánnyal innen a Csukásruól. Mēg ěs átkojzta ě siska, hogy csak akkor láthassa jaz urát, ha az lejüő a hēgyrüől, Bacsuó Anna nem mehet fel soha merēndiét vinni. Türte ēgy darabig a lián, de ě vasárnap reggel felvĕtte a legjobb ruvát, tele jiszákot dobott a vállára, s nekiluódult a havasnak. Az emberek nem engedtiék, de ő csak menyēn. A Garcsin után erüös idüő kerekēdett, Uósáncnál reá is szuólt ě üőjszembēr – Tiérj vijssza, Bacsuó Anna – de üő csak mēnyen jaz uráni... A Babarunka után csak úgy csapkodtak a villámok, hogy, de üő csak mēnyen... Mán csak liépiések válajsztották el jaz urátuól, mikuó ě villám beliēje csapott. Hatalmasat dördült jaz iég, s Bacsuó Anna küősziklává merett... Jüött jaz ura a bárányokval, de mán csak a sziklát látthatta, s a sziklábuól könnyek fojtak, patak lét belüőle, a Tatrang. S a szikla unyan vuót, mint a fejiérniép, s mikuó jeztlátta a csobán, üő is*

² Zsindice: juhtejsavó a benne levő ordával fn [Ét.]

³ Csobán: juhász fn [Mest.] Rom.: cioban (< Tör. çoban)

⁴ Esmiég: ismét, megint msz

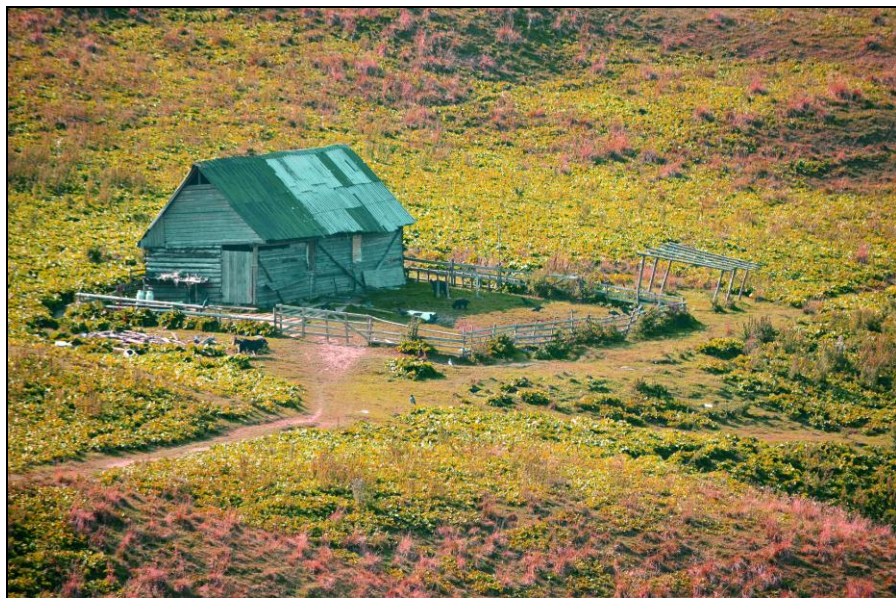
⁵ Lüdiérc: lidérc fn

⁶ Bács: számadó juhász fn [Mest.] Rom.: baci (< Szl. bacsa)

⁷ Pakulár: fejőlegény a juhász mellett fn [Mest.] Rom.: păcurar (< Lat. pecorarius)

⁸ Mokán, mokány: juhászattal foglalkozó barcasági román fn

küövié merett, s az egiész báránya, mind. S azuóta, ha jüő jaz erüős idüő megelevenednek mind, s kisiértenek itt a hëgyën. Jez a valuó!

Esztena a Lovak havasán

Nagy csend követte az öreg juhász szavait, mintha megfagyott volna, elnémult az egész esztena. Kint erősen kopogott az eső, s a sötétség átvette uralmát a tájon. Hatalmas villámlás tett pontot a nap végére, s kimerülten heveredtünk le, tértünk nyugovóra a cándrákból⁹ eszkabált¹⁰ esztena biztonságot nyújtó fedele alatt. Az eső hidege és a friss hegyi levegő hamar álmod varázsolt szemekre, s a hétfalusi hiedelemvilág alakjai rendre megelevenedtek előttünk. Táltosok és tudósok, guruzslók és igézők, jósok és javasok, garboncások és szépasszonyok, siskák és urszilók¹¹, feketeemberek és csumák, ófokok¹² és tün-

⁹ *Cándra*: deszkavágáskor keletkező, gyenge minőségű famaradék, deszkavég
fn

¹⁰ *Ěszkabál*: összeüt, tákol *ige*

¹¹ *Ursziló*: rossz szellem *fn Rom.: a ursi*

¹² *Ófok*: rossz szellem *fn Ném.: der Alf, der Olf*

dérek, őszemberek és nagykalaposok, pirkolicok és lüdercek jöttek kusza egymásutániségban, s a döngölt földpadlón csak forgolódni tudtunk egész éjszaka álmunkban.

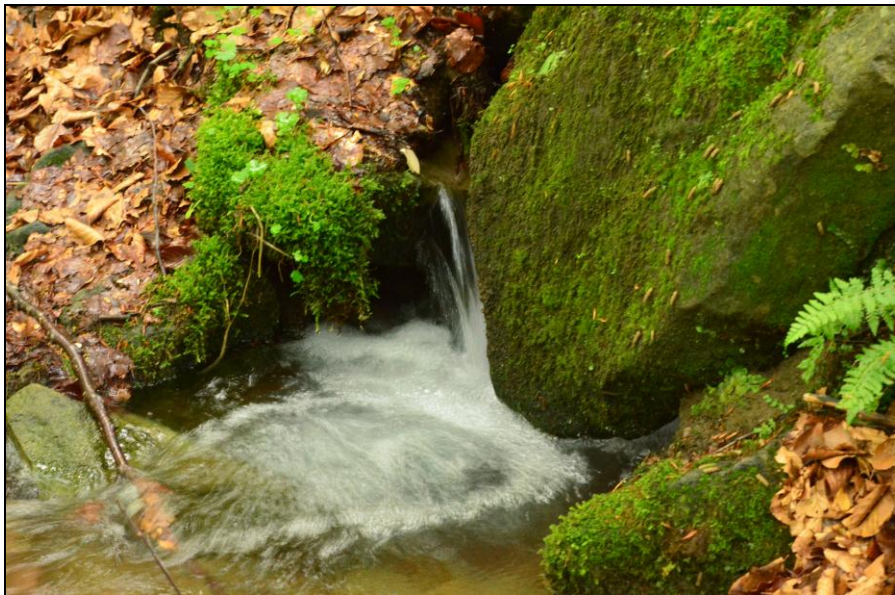
Juhnyáj a Lovak havasán

Hosszú napunk volt. A hajnali napsugarak a Bodzai-szorosban kötöttek fel sátrainkból, s a gyors reggeli után nekivágtunk a Csukásnak. A Monarchia határát jártuk be, azaz a Kárpátok főgerincét, amelyet az 1970-es években piros sáv jelzéssel jelöltek meg. Ugyanekkor egy utászalakulat végigjárta a határutat, hogy felrobbantsa a határköveket, határjeleket, mert az egy másik állam, más eszméit kezdték zavarni. Szerencsére, akkor is, mint most is, trehány munkát végeztek, és szép számban maradtak meg szinte teljesen épen a letűnt korok történetének eme tanúi. Ezeket kerestük mi. Magyarország és Románia határának pontosítása érdekében 1882-ben kezdődtek el a tárgyalások. 1883–1884-ben bejárták, felmérték a teljes határvonalat, majd 1886. november 2-án nemzetközi vegyes bizottságot hívtak össze Bécsben a határ kijelölésére. A tárgyalások 1887. április 15-én zárultak, s 1888-ban megszavazták a XIV. törvénycikket „*az Osztrák-Magyar Monarchiá-*

nak Romániával, a Monarchia két állama és Románia közt fennforgott határvillongások kiegyenlítése végett, a határvonal újabb megállapítása és azzal kapcsolatos kérdések szabályozása tárgyában kötött, s Bukarestben 1887. évi december 7-én/november 25-én aláírt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről” címmel. Ez a megállapodás után kezdtek kijelölni a határvonalat határoszlopokkal, határhalmokkal és vésetekkel. Ezenkívül új határtérképet készítettek és új határleírásokat szerkesztettek. Az 1-es számú határjelt, egy háromoldalú kőlobort a Magyarország, Bukovina és Románia közti hármass határponton (Triplex Confinium) helyezték el a Petrile Roşie-hegységben (Pietrele Roşii, Kelemen-havasok, Gyergyótölgyes közelében). A szögvasból készített 80 cm magas gúla alakú határoszlopokat az MO és R betűkkel látták el, és mindegyiket megszámoztak 2-től 351-ig. Az utolsó határoszlop a Bachna-patak fölött lévő vasúti híd közelében volt felállítva (Krassó-Szörény vármegye). A kijelzett határvonal hossza 865 km volt. A határoszlopok között 2 m átmérőjű, kör alakú alapfelülettel rendelkező félgömb alakú, 70 cm magas határhalmokat öntöttek betonból, tetejükön egy 50 cm magas faragott kővel, amelybe belevésték a fejszámot. A fejszám a határhalom előtti határoszlop száma volt, valamint egy betű, amely a határhalmot jelölte (pl. 157/b). határkiigazítások, vagy pótlások esetében megjelentek a számindexszel ellátott betűk is (pl. 159/k₁). Sziklás terepen, ott, ahol nem volt lehetőség oszlopokat állítani vagy határhalmokat önteni, véseteket alkalmaztak. Ekkor a sziklába egy kb. 50 cm oldalhosszúságú négyzetet véstek, és ebbe írták be a számot, vagy az MO, R betűket.

Szent István és az Államalapítás napja volt, augusztus 20-adika, s mi úgy kívántunk méltón emlékezni nemzeti ünnepünkön, hogy bejárjuk a határ egy részét. A Bánkóta-hágóról indultunk, a *Vizköziről*, a Leánymező mellől, onnan, ahol a Leány-patak összefolyik a Tatár-patakkal és megszületik a Bodza-folyó. A Tejkő-havas irányába tartottunk, s jót ittunk a Tolvaj-kút üdítő vizéből. A 155-tel jelzett határoszloptól mentünk a Piroska-havason lévő 156-osig, majd a Csukás-csúcs mellett lévő 157-esig, s onnan ereszkedtünk be a Bretocsánál lévő 158-ashoz. Viszszatekintőben meg sem csodálhattuk a Tigájok hatalmas sziklavárát, vagy a Csukás sziklacsodáit, ekkor borult el pár pillanat alatt az ég, s tört ki a szörnyű vihar, ekkor menekültünk be az esztenába, s hallgattuk végig az öreg csángó mondáját.

Vakító napsütésre ébredtünk a megtépázott kalyibában, lelkünk mélyén ott nyomasztott a tegnapi égiháború, de leginkább az öreg csobán szavai. A Bretocsa-hágóig terveztük utunkat, s onnan hazamenni, de így, hogy a hegyen kellett aludjunk, úgy éreztük, nyertünk még egy napot, s közfelkiáltással döntöttük el, tovább megyünk, folytatjuk utunkat a Kecskelábig, megkeressük Bacsó Anna szikláját, utánajárunk a mondának.

A Tatrang-Kiság bővizű forrása

Friss tej és túró várt az eszténa előtt, no meg szalonna és puliszka is, s új erőre kapva vettünk búcsút a juhászoktól, és rohantunk le a hágóig, hogy Brassó és Prahova megye határán az aszfaltos főúton átmenve a túloldalon folytassuk barangolásunkat a piros sávval jelzett turistaúton.

Székely Géza, a hajdani Brassói Turista Egyesület (BTE) titkára 1936-ban öt turistatársával – mily csoda! – zuhogó esőben járta be a hegyet. Jakab Irén, Török Mária, Jancsika Albert, Lutsch Gyula és Blau Jenő, valamint Székely Géza beszámolójából kitűnik, hogy ők egyszerűen csak a Nagy-kőhavas és a Csukás közötti hegyeknek nevezték a vi-

déket. Valójában a Grohotis-hegységben jártak, amelyet magyarul neveztek már Ósánci-hegyeknek, de Hidegvölgyi-havasoknak is.

A főúton átlépve történelemmel átítatott területre léptünk. Az ösvény mellett, az egykori csupasz, ma fákkal benőtt domboldalon még jól kivehetőek a háborúk lövészárkai, az ágyúütegek védművei, a bombatámadások nyomai.

Csendben haladtunk, hogy ne zavarjuk a hely méltóságát, a büszke fenyőket. Jó fél óra múlva, az erdőben keresgélve találtuk meg az első felrobbantott határkövet. Visszatértünk az útba, enyhén ereszkedtünk, majd másztunk a bükkfák között az úgynevezett Plaiul lui Sterp-en. Egy kis tisztásnál letértünk, hogy megkeressük a régi határutat, s a rajta lévő kemence nagyságú teljesen ép határkövet – 158/t – (45,4606° É; 25,8894° K; 1374 m). Egy meredek szakasz után, a fák között akadunk rá, fényképeket készítettünk, pár pillanatra kis csapatunkhoz társult, majd visszaereszkedtünk az új ösvényre, hogy pár lépés után elérjük a Tatrang vize-Kiság kettős forrását (45,4600° É; 25,8881° K; 1350 m). Nem is forrás, hisz a víz búvópatakként, egyből nagy hozammal tör elő a földből. Elértük az öreg csángó mondájának a földjét. Bacsó Anna sziklából fakadó könnyei duzzasztják fel ennyire a forrást.

A Tatrang vize számos forrásból ered, legfontosabbak a Kiság, a Kecske-Tatrang, a Nagy-Tatrang. Az erek, patakocskák a Babarunkánál egyesülnek és hozzák létre a Tatrang-folyót. Érdekes elnevezés a Babarunka, ősi magyar szavunk a szépet jelentő *babba* jelenik meg benne, valamint a tisztást jelentő *runk*, *runka*: szép tisztás, amelyen átfolyik a Tatrang vize, s amely egykoron talán búcsújáró hely is lehetett Szűz Mária (Babba Mária) tiszteletére.

A Kiság forrása mellett jön fel Cheia-ról az az ősrégi, sárga sávval jelzett ösvény, amely ma szinte járhatatlanul visz végig a Bábos gerincén, a Lovak havasán, majd a Roska-csúcsot és a Balabán-mezőt érintve, a Tatrang völgyén át ér ki a Babarunkára.

Az erdőből kilépve tárultak elénk azok a hatalmas hegyi legelők, amelyeken egykoron lovakat legeltettek, és innen származik a Lovak havasa¹³ neve is. Átléptünk az ösvényen átszordogáló patakon, hogy tovább menjünk a platón.

¹³ Muntele Cailor

Bacsó Anna sziklája

Visszafelé pillantva gyönyörűen látszott a Csukás, jobb kéz felé pedig a Bucsecs. Előttünk a Kecskelábak¹⁴ (Alsó-Kecskeláb, Középső-Kecskeláb, Felső-Kecskeláb). Balra folytattuk utunkat a kopár platón, sűrű áfonyások és borókások között. Balra tértünk, hogy megcsodáljuk a Bábos-havas¹⁵ kőbábjait: lófej, turulmadár, kígyó, megannyi antropozoomorf szikla. Az egyik határt képezett valamikor, itt vésett határjelt találtunk R 159 jelzéssel (45,4458° É; 25,8879° K; 1565 m). Egy igen meredek lejtőn ereszkedünk le két szikla között a nyeregbe, ahol felrobbantott határhalom alapjára bukkantunk. A Gergely-tető¹⁶ alatt, szerpentinekben emelkedő széles ösvényen folytattuk utunkat a Kis-Báb¹⁷ (45,4310° É; 25,8716° K; 1752 m), Nagy-Báb¹⁸ felé.

¹⁴ Piciorul Caprei

¹⁵ Muntele Babeş

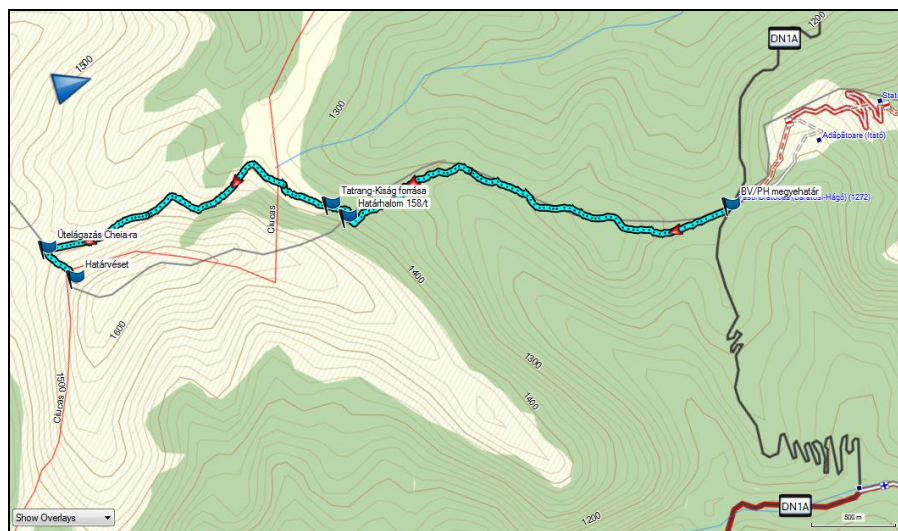
¹⁶ Munții Fața lui Gherghel

¹⁷ Bobul Mic

¹⁸ Bobul Mare

Újabb felrobbantott határhalmokat vettünk észre. Egy szikla tetejéről gyönyörű kilátás nyílt a Vajda-havasra, a Szlójerre, a Kecskelábakra, a Nagy-kőhavasra, Bucsecsre, Teszlára, Csukásra, Vörös-havasra, Zákányra, Nagy-Tatár-havasra. A szél erősödött, s egy gödörbe húzódva jól esett megebédelni.

A Kis-Báb felé tartva találtunk még egy alapot, a határhalmot felrobbantották. Borókafenyők között érünk fel az 1783 m magas csúcsra, ahol a 160-as vas határjel még jó állapotban volt, csak az R és MO feliratú öntvényt törték le róla.

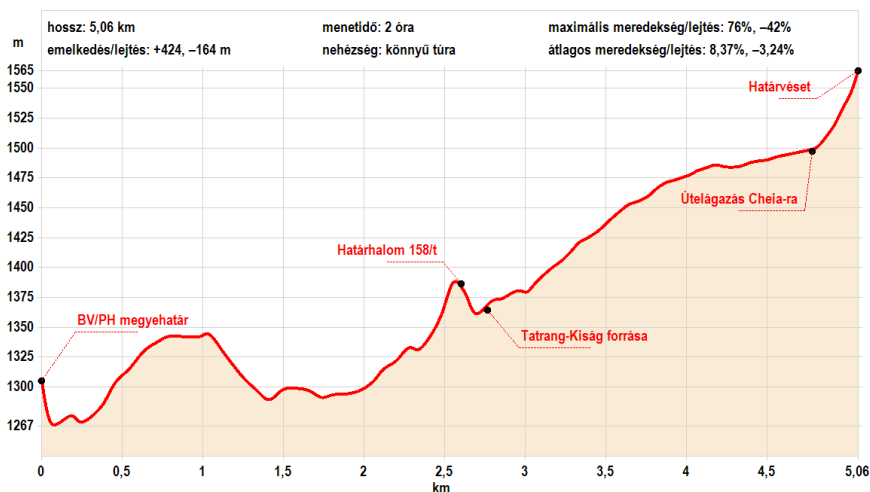

A régi határuTON folytattuk utunkat délnyugatra, a Kecskelábakra. Még három határhalm maradványát találtuk meg, majd mintegy 12 km megtétele után úgy döntöttünk, hogy nem ereszkedünk be a Felső-Kecskeláb alá, a menedékházhoz, hanem visszatérünk. A határ tovább ereszkedett, hogy a Csóra-, Urlát, Szlójer-havasokat érintve ereszkedjen be a Hideg-völgybe, a Döjtöne-patak völgyébe, s onnan menjen fel a Nagy-kőhavasra.

A Gergely-tetőnél jobbra tértünk, hogy a piros kereszt jelzést megkeresve Cheia-ra menjünk, ott parkoltak autóink. A Csukásról eredő Teleajen-patakba siető Valea Neagră és Giumelnicul patakok között

gyalogoltunk, s rácsodálkoztunk, hogy vajon a Csukáson miért Nagy vízfordó-patak (Pârâul Berii) a Teleajen neve?

Egy forrás mellet haladtunk el, majd hamarosan beértünk a bükk-erdőbe, s ösvényünk meredekebben haladt lefele. A piros kereszt jelzés jól látszott. Egyre távolodtunk a Monarchia határától, s közeledtünk az előző napi túránk kiindulópontjához, a híres Bodzai-szoroshoz, amely összekötötte Erdélyt Havasalfölddel, és amely számtalanszor töltött be fontos szerepet a történelem során a rómaiaktól kezdve az első világ-égésig.

Az ösvény egyre szélesebb lett, fakitermelő úttá alakult, s mintegy másfél kilométer múlva hirtelen értünk ki az erdőből a házak mellé. Másfél órát gyalogoltunk a határvonalától, s utunk 5 km hosszú volt. Érintettük a Piatra (Kő) panziót, valamint elmentünk a Rusu nevű kempinggé alakított udvar mellett, és kiértünk az aszfaltozott DN1A jelzésű főútra (45,4428° É; 25,9384° K; 945 m), amely Négyfalut köti össze Esővásárhellyel (Ploiești).

Beértünk Cheia-ra. A Măneciu községbeli falut régen a patak után Teleajen-nek hívták. A 19. század végén egy 82 lakosú kis település volt a bretoicsai vámhivatal mellett. Az új nevet a közelben lévő, 1770-ben létesített és a Szentháromság oltalmába ajánlott Cheia Teleajenului

(Teleajen-szoros), később egyszerűen csak Cheia (Szoros) nevű ortodox kolostor után vette fel. Az alig 250 éves kolostornak igencsak viszontagságos története volt. Előbb a törökök rombolták le, majd újrépítették, azután tűz emésztette fel. Végül mai alakját 1835–1839 között nyerte el. Az épületeket Gheorghe Tattarescu (Foksány, 1818. október 1. – Bukarest, 1894. október 24.) román akadémista festette ki 1837-ben.

A település hamarosan üdülőhellyé fejlődött, hisz a Csukás és a Vörös-havasok közelsége, a természet páratlan szépsége idevonzotta a turistákat, a Bretocsa-hágón átvezető főút megépítése pedig nagyon megkönnyítette a forgalom lebonyolítását.

A Cheia-i bányavirág múzeum 22 vitrinben mutatja be a bányák mélyéről felhozott 170 szépséget, a kőzetek, ásványok, színek és formák változatos világát.

1976-ban építették meg Cheia-n Közép és Dél-kelet Európa legnagyobb műhold-kommunikációs központját. A 2,4 és 32 m átmérő között váltakozó 8 antenna számos szolgáltatást nyújt a telekommunikáció terén.

Két kemény túranap és egy vihar okozta fáradtság súlyától meggyötörtén értünk parkoló autóinkhoz, s a hazafele úton felemlegettük a hátrászakaszt, az ádáz vihart, az esztenában eltöltött éjszakát, na meg azt, hogy egy hétfalusi csángó mondával lettünk gazdagabbak, egy olyan mondával, amelynek helyszínét teljes egészében bejártuk, megismertük a régi és új világ határán, a nem sokak által járt Lovak havasán. ■

Malachit (réz-hidrokarbonát) a Cheia-i múzeumban

H A I A R J E L Z E S I

TERMÉSZETFOTÓK

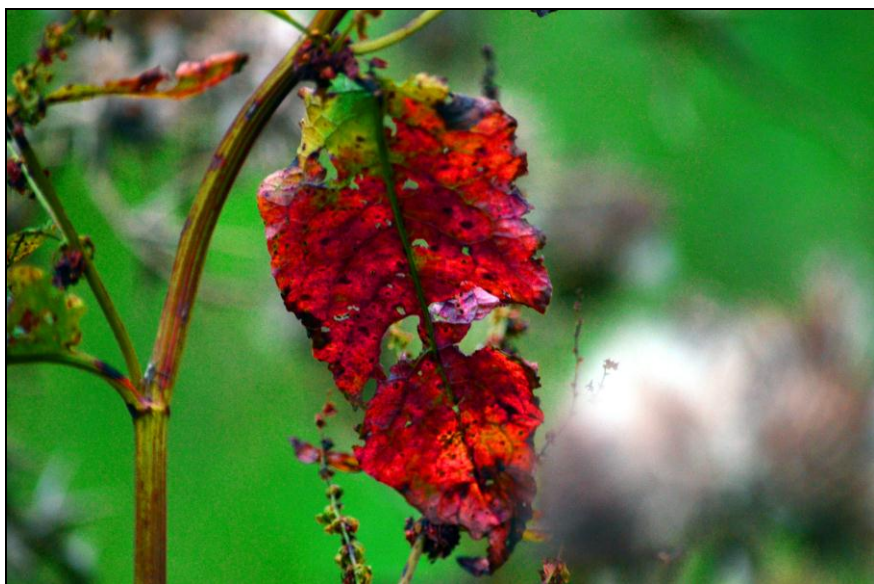

Bemutatkozik a:

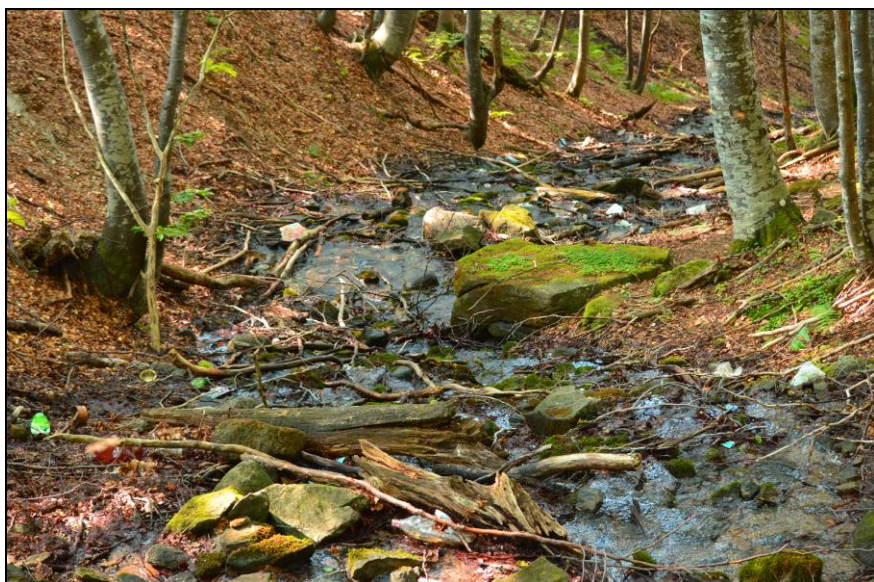
Lovak havasa

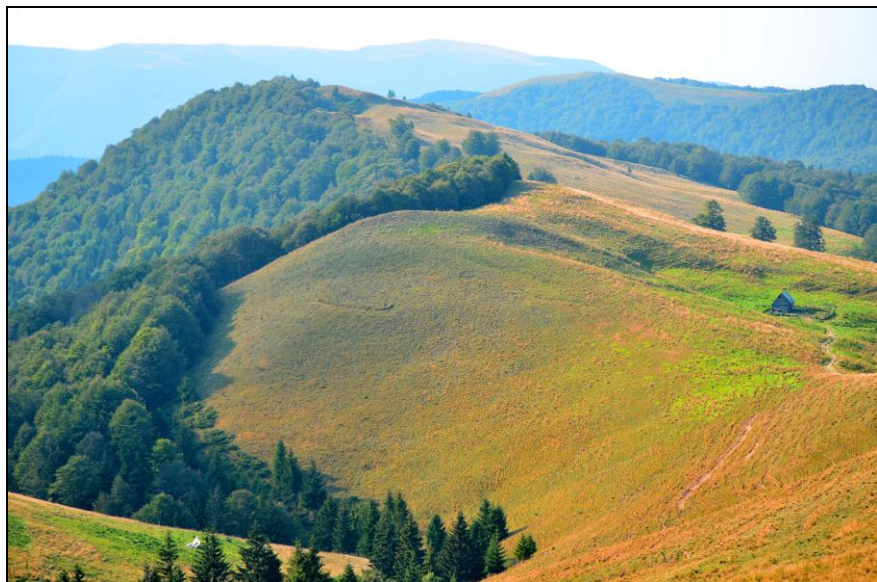
Kovács Lehel István: *Erdőszépe*

Kovács Lehel István: *Színvarázs*

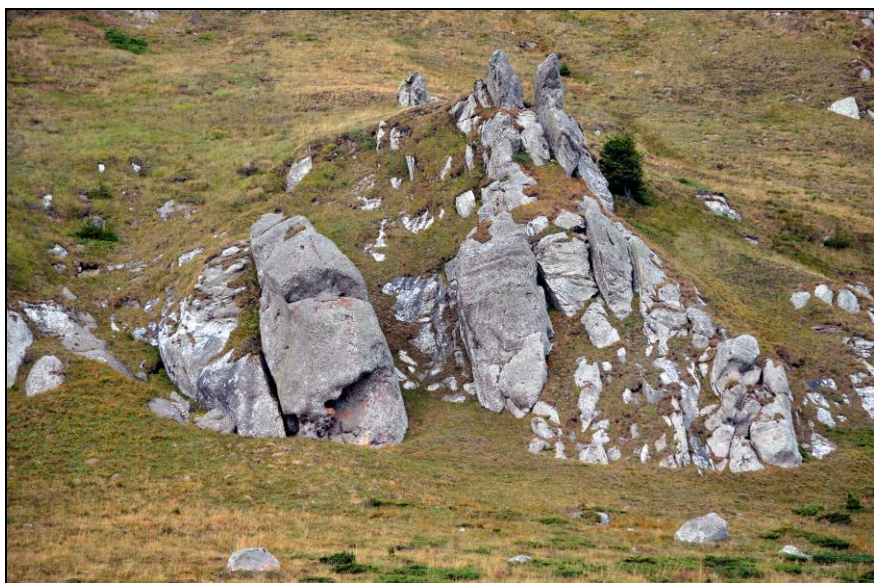
Kovács Lehel István: *A forrás után...*

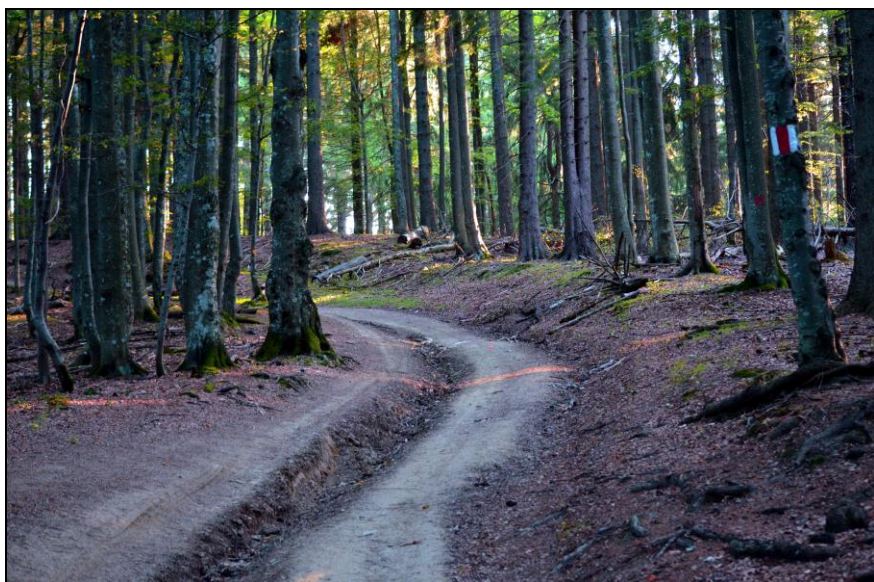
Kovács Lehel István: *Lovak havasa*

Kovács Lehel István: *Sas – sziklaalakzat*

Kovács Lehel István: *Lófő*

Kovács Lehel István: *Út hazafelé...*

Áprily Lajos

Az irisórai szarvas

Virradt. A fákra egyre csendesebben
rivallt alá a mély felhő-torok.
Gáncsot vető boróka-rengetegben
akadtak rá a csorda-pásztorok.

A gornyikhoz levitte nemsokára
tarkóra vetve egy szilaj csobán,
s megvult az alku egykettőre: ára
egy korty fenyővíz s egy marék dohány.

A simmentali borjának fogadta
fakorlátos, legeltető helyen,
tőgyén mohón csüngött az istenadta,
és elfeledte, hogy testvértelen.

És elfeledte a futó erecskét,
amely bukfenceket kacagva hányt,
s mely hús homályba fogta gyenge testét,
el a zuzmószakállú ősmagányt.

És elfeledte a forrás kis odvát,
amelynek tükre csábító titok,
s ha eltikkadva meg-megszomjazott, hát
napverte, langyos vályúból ivott.

Kristály-tükörben nem láthatta mását,
mikor a szarva büszkén ütközött,
meg nem sejthette büszke származását,
és borjúnak nőtt fel borjak között.

És lett pompás agancsú háziállat,
vadász-szívekbe dobbantó remek,
s csudálva nézte, rajta mit csudálnak
csudálkozó kiránduló-szemek...

De nyárutón, mikor a kék havasról
omlott a köd s leszállt az ősz vele,
beláthatatlan ködruhás magasból
szarvasbőgés búgott a völgybe le.

S akkor: párát zihált remegve szája,
idegen lett palánkos otthona,
idegen lett testvére, mostohája -
s a ködbe hördült, mint az orgona. ■

Áprily Lajos

Tetőn

Kós Károlynak

Ősz nem sodort még annyi árva lombot,
annyi riadt szót: „Minden összeomlott...”

Nappal kószáltam, éjjel nem pihentem,
vasárnap reggel a hegyekre mentem.

Ott lenn: sötét ködöt kavart a katlan.
Itt fenn: a vén hegy állott mozdulatlan.

Időkbe látó, meztelen tetőjén
tisztást vetett a bujdosó verőfény.

Ott lenn: zszibongott még a völgy a láztól.
Itt fenn: fehér sajttal kínált a pásztor.

És békességes szót ejtett a szája,
és békességgel várt az esztenája.

Távol, hol már a hó királya hódít,
az ég lengette örök lobogóit.

Tekintetem szárnyat repesve bontott,
átöleltem a hullám- horizontot

s tetőit, többet száznál és ezernél -
s titokzatos szót mondtam akkor:

Erdély... ■

Áprily Lajos

Októberi séta

1

Ez itt a hervadás tündér-világa.
Akartál látni szép halált velem?
A Bükkös-erdő bús elégiája
szép, mint a halál és a szerelem.

Fától fához remegve száll a sóhaj,
közöttük láthatatlan kéz kaszál.
Az ágakról a fölrebbent rigóraj
tengődni még a holt irtásba száll.

Lombját a gally, nézd, mily kimélve ejti,
holnap szél indul, döntő támadás,
holnaputánra minden elfelejti,
milyen volt itt a végső lázadás.

Mint gyertya-csonkok roppant ravatalnál,
tönkök merednek dúltan szerteszét,
s a nyár, ez a kilobbant forradalmár,
vérpadra hajtja szőke, szép fejét.

2

A partot fűzek testőrsége óvja,
a tollforgójuk ritkítottan ing.
Halkan himbál a horgom úsztatója,
nagyot csobbant a játékos balint.

Fény-pászma hull most messze, holt mezőig,
s a víz egy percre hullámos határ:
innen mosolygó partja tükröződik,
itt egy utolsót lobban még a nyár.

De túl, gyepén a ritkuló bereknek
ijedt lombok rebbennek szerteszét,
a szél felettük pókszálat lebegtet,
ezüst pókszálat és ezüst zenét.

Az ősz hárfás tündére jár a réten,
az ő húrjáról szól a halk zene.
Most át fog jönni: árnyékát sötéten
pallónak átveti a jegenye. ■

Kis tavacska a Kecskelábakon

A régi turistalapok válogatott írásai
Brassói turista, 1940, 2. évfolyam, 1-5. szám.

A Csukás és a Nagy-kőhavas között

Másszunk fel a Nagy-kőhavas egyik legszebb kilátást nyújtó pontjára, a menedékház közelében levő Boglya-tetőre, vagy még magasabbra, az Írott-kő szédítően függőleges sziklafalának ormára és tekintsünk kelet felé. Ne nézzünk az alattunk mélyen, 800–1000 méternyire húzódó Garcsin-völgybe, se a mögötte emelkedő Andir-bérc erdőirtásoktól éktelenkedő oldalaira. Nézzünk túl a Vajda-tető több ezer méter hosszú, lapos, kopár gerincén is és a láthatár szélén ott látjuk emelkedni a hármas csúcsával bátyaszerűen álló Csukást tőlünk mintegy 22–24 kilométernyire.

Valahányszor ezt a képet láttam, mindig foglalkoztatott az a gondolat, hogy jó lenne megismerni e két havas közötti vidéket, végigbarangolni azokon a hosszú, enyhe lejtőjű, alig tagolt felületű, lapos gerinceken. Betekinteni ismeretlen völgyekbe, új oldalakról látni ismert havasainkat és szívni azoknak az óriási kiterjedésű havasi legelőknék illatát melyek ezer ismeretlen növénytől borítva terpeszkednek és amelyek szokatlan képet nyújtanak sziklákhöz, feneketlen mélységekhez, óriási magasságokhoz szokott szemeinknek.

Most hat éve negyedmagammal felkerekedtem és a Nagy-kőhavasról elindulva végigmentem a Csukásig vivő út egyharmadán, az Andir-bérc, Tóth Pál-tető és Páltin érintésével. Az utóbbi 1900 méter magas csúcsánál azonban hirtelen délnyugatnak fordultunk és a Csukás he-

lyett a Dosul, Rusul, Prislop és Cazacul érintésével eredetileg kitűzött útirányunknak megfelelően Azugába ereszkedtünk le.

Így tehát a Nagy-kőhavas és a Csukás közötti hegyek nyugati csoportját már megismertem és kétszer is bejártam, hátra volt még a keleti és a középső csoport. Ezt – úgy gondoltuk – érdekesebb és érdekeesebb lesz a Csukás felől bejárni.

1936. tavaszán megkezdődtek a tervezgetések. Megalakult a hattagú társaság: Jakab Irén, Török Mária, Jancsika Albert, Lutsch Gyula, Blau Jenő és jómagam személyében. Térkép, iránytű egészítették ki a csoportot. Kitűztük az indulás idejét, megállapítottuk az út egyes szakaszait és azt is, hogy bizony jól ki kell lépünk, ha két nap alatt végig akarjuk járni az utat Hosszúfalutól az ósánci-völgyön végig a Bratocsanyeregig, onnan a Predeluc-hágóig, majd a Páltinon át a Garcsin-völgybe és Türkösön keresztül vissza Brassóig.

1936. tavaszán minden elő volt készítve. Összegyűlt a hattagú társaság, volt térkép, iránytű, útiterv, étel, ital, kirándulási kedv, türelmetlen várakozás az ismeretlen megismerésére, szóval minden, ami csak egy jó kiránduláshoz elő van írva az úgynevezett nagykönyvben. Még az se sokat izgatott, hogy az időjárás sokat bizonytalankodott. Egy órán át esett az eső, egy órán át szép idő volt, s ez váltakozott egész napon át.

Június 16-án este duzzadtra tömött hátizsákjainkkal alig fértünk be a közúti vasút keskeny ajtain. Alig indultunk el, újra megeredt az eső. Arra számítottunk, hogy szokásához híven, egy óra múlva, amikor ki kell szállanunk, el fog állani, de bizony keservesen csalódtunk, mert Hosszúfaluba érkezve, alaposan rázendített s a kövér cseppek csak úgy kopogtak vízhatlannak mondott esőfogóinkon. Azt hiszem mindegyikünk arra gondolt, hogy – mégis, milyen szamarak is vagyunk, ilyen késő este veretjük magunkat a hideg esővel, dagasztjuk az áldott, jó, vendégmarasztaló hétfalusi sarat, cipeljük hosszúra nyúlt nyakkal a nehéz hátizsákot és megyünk a sötét, bizonytalan, ismeretlen havasok világa felé, ahelyett, hogy otthon ülnénk és olvasnánk, kellemesen meleg, világos szobában, papucsban, kigombolt ingnyakkal és várnánk a konyhából gyomornedveket működésbe hozó illatok szárnyán érkező üzeneteket egy jó csirkepaprikás-vacsorára. Igen én azt hiszem, hogy gyakran fogott el valamennyiünket ilyenféle nyárspolgári vágyakozás, amikor bakancsainkat nehezen húztuk ki a cuppogó sárból, és amikor kalapunkról és sapkánkról az eső már befolyt a nyakunkba és végig-

csurgott a hátgerincünkön. De szólani egyik sem szólt. Hogy is tegye kockára valaki sok szenvedés és fáradság árán szerzett turista-hírnevét?

Így tehát csendesen bandukoltunk végig a falun, aztán elhagytuk a cigány negyedet is és villanylámpáink fényénél haladtunk a sötét felhőktől terhes, borús éjszakában néha-néha elálló esőben, Ósánc-telep felé.

Csak azt a kis kört látjuk, amit a lámpánk megvilágít. Sehol egy fénypont, sehol egy csillag. Máskor körül a hegyeken szénacsináló csángók pásztortüzei fénylettek barátságosan. Most a sok esőtől duzzadt, haragos Tatrang zúgatta szennyes habjait és az Esztere-bérc és Csuklyon fái hideg szél rázta a sötét éjszakában.

Éjjel 11 óra lehetett, amikor megérkeztünk a régi világ egyik nagy vámterepére, Ósáncra. Ma már nyaralótelep és fináncot évenként legfennebb csak egyszer lát. Csendes a telep, a nyaralók még nem érkeztek meg s csak kutyaugatástól kísérve haladunk keresztül rajta, hogy az egy kilométernyire levő utásházhoz jussunk. Itt is csend fogadott. De tudtuk, hogy szívesen adnak szállást a turistáknak s ezért bátran bekopogtattunk. Nemsokára már zizegő szalma került az egyik üres szobába, tűz a kályhába s egy fél óra múlva, amikor már kissé kipihentük magunkat és szárazba öltöztünk, már elfelejtettünk minden rosszat s mikor a vacsorának is vége lett, már határozottan jókedvünk volt és rózsaszínűnek láttuk még a sötét felhőket is.

Amiben csak egészen halványan reménykedtük, az mégis bekövetkezett másnap hajnalban. Ragyogó napsütésre ébredtünk. Pillanatok alatt indulásra készen állottunk és olyan fehér fényzömbben, olyan kristálytisztá levegőben keltünk útra, amilyent csak álmában képzel el a turista.

Dalolva, vígan lépegettünk a Tatrang-völgyén felfelé. Igaz, hogy sár még volt jócskán. Igaz, hogy az erdőkből még kis fehér ködfoszlányok szállottak fel és oszlottak szét a napsugárban, mindez azonban nem befolyásolta hangulatunkat.

De alig mentünk egy órát, a fejünk felett alattomos kis felhőcskék kezdtek gyülekezni. A nap néha-néha elbujt mögöttük és még csak egy fél órányit kellett mennünk, már köröskörül vékony esőréteggé állott össze a sok kis fehér felhőfoszlány. És amit kora reggel nem hittünk, az bekövetkezett: el kezdett hullani az eső.

Letértünk az országútról és bevonultunk a fák alá. Tüzet raktunk és vártunk. Vártuk, hogy vonuljon el az eső.

Nem kellett sokáig várni. Alig egy-két órán át hullott az áldás s mi azalatt a fák alatt türelmetlenül nézegettük hol az eget, hol az órát. Az eget azért, hogy lássuk, mikor tisztul, az órát meg azért, mert veszedelmesen szaladt előre és a megállapított program szerint nekünk már valahol a Babarunka-telep és a Bratocsa-nyereg között kellene lennünk.

Így tehát mihelyt az eső csepegésbe ment át, mi már újra útban voltunk és bizony szaporán lépegettünk, kivéve a társaság egyik női tagját, Máriát, aki sokat nem zavartatta magát: legyen, ami lesz, én csak kitaratok az én tempóm mellett jelszóval el-elmaradozott és kilométereken át szóltanul ballagott utánunk. Közben néha-néha kidugta fejét a felhők mögül a nap is. Jókedvűen hagytuk magunk mögött a Teszla-patak hídját, mely a 21-ik kilométerjelző kőnél állt, ahonnan a Csukást legkönnyebben lehet megközelíteni. Majd elhagytuk Babarunka-telep házait, faraktárait és egyre emelkedő úton kanyarogtunk az 1250 méter körüli magasságot elérő Bratocsa-nyereg felé.

Alig haladtunk újabb tíz kilométernyit, újra elkezdett hullani az áldás. Hiába szedtünk magunkra minden vízhatlannak tartott öltözetet: a nagy erővel és nagy cseppekben hulló eső átütött rajtuk. Menekülni kellett, de hová? A fák alá? Nem ér semmit, mert már teljesen át vannak ázva és amennyi víz hull rájuk az égből, ugyanannyit kapunk mi a fák-ról a nyakunkba. Így kénytelen-kelletlen tovább dagasztottuk az országút sarát a zuhogó eső ellenére is.

Nem is sejtettük, hogy milyen közel vagyunk az esőbiztos helyhez éppen akkor, amikor legjavában tombolt a vihar. Csak akkor vettük észre, amikor már áthaladtunk felette.

Egy kis völgy húzódott tőlünk balra. Az út nem követte a bemélyedést, hanem egyenesen tovább ment. Csak egy másfél méteres ellipszis alakú betonból készült vízáteresztő készült a völgy folytatásaként. Meglátni ezt és belebújni – csak egy pillanat műve volt.

Végre! Újra száraz helyen állottunk. Mit tegyünk, amíg eláll az eső? – Nem kellett sokáig gondolkozni. Kinyíltak a hátizsákok öblös szájai és előkerültek az ételek. De jó lenne leülni – gondoltuk. Valóban legalább fél méter magasságban állott a jó száraz falevél, amit a szél hordott be az országút alatti hídfélébe. A zizegő leveleket még összébb hordottuk,

és ráültünk a nagy csomó tetejére. Természetesen súlyunk alatt úgy összement, hogy szinte a kemény betonon éreztük magunkat. De ha már így leültünk, nem állottunk fel, s a csatorna mélyén falatozáshoz kezdtünk.

Minden kellemetlenséget feledve, jókedvűen ettünk, és néztük a kint tomboló esőt, és örvendtünk, hogy jószerencsénk milyen kitűnő védett helyre vezetett, és suttyomban gyakran gratuláltam magamnak a remek védhely felfedezéséért.

Még Pufi barátunk is jóllakott, s állandó kísérőnk csak nem akart elhagyni, sőt mintha még jobban rázendített volna. – Mi úgyis tovább bírjuk – gondoltuk, és a legnagyobb lelki nyugalommal tovább ültünk.

Egyszer csak gyanús hideget éreztünk ülőhelyünk körül. Amikor jól odafigyeltünk, akkor azt is tapasztaltuk, hogy valami nedvesség terjed a nadrágunk körül, ott valahol, ahol a csatorna alja a testünkkel találkozik. Nem részletezem tovább. Még visszagondolni is kellemetlen. Mert az történt, hogy a völgyecske vize összegyűlt és befolyt az áteresztőbe, melynek a mélyén üldögéltünk. A levelek alatt észrevétlenül csörgedezett, és addig csörgedezett alattomban, amíg elérkezett hozzánk. Így aztán ezúttal megáztunk ott is, ahol az azelőtti esők szárazon hagytak.

Az egész esetből csak az bosszantott, hogy alattomos megázásunk után a külső eső rögtön megállott. Nosza hamar megindultunk, és újra szaporán lépkedtünk a Bratocsa-nyereg felé, melyet hamarosan el is értünk.

Mintegy 1200 méter magasságban állottunk meg egy régi határkőnél. A szekérút innen kezdve már az Ókirályság területén haladt lefelé. Jól látszanak a merész kanyarok, melyek Teleajen község irányában haladnak. Az ittlévő népes férfi és női kolostorokat eltakarják az előttünk emelkedő hegyek. Annál jobban látszik a Csukás délnyugati nyulványa, a Bratocsa-gerinc. 4–5 kilométer hosszúságban vonul 1650–1900 méter magasságban. Különös gyephavas, melyből a legfurcsább alakú konglomerátsziklák állanak ki. Jó gyopártermő vidék, sok helyen le sem kell térni az útról, úgy is lehet szedni. Viszont nem egy helyen kereszt jelzi, hogy halálba is lehet menni egy-két virágszálért.

A vízvázalató gerincnek e pontján négyfelé válnak az utak. Az egyik Hosszúfalú felé, a másik ennek folytatásaként Teleajenen keresztül Văleni de Munte felé, a baloldali gyalogút felfelé kanyarog a Csukás felé, a negyedik ellenkező irányban szintén felfele indul déli irányban. Ez

utóbbi az, amelyet eddig nem ismertünk, melyen soha nem jártunk, s nem is hallottuk, hogy brassói turisták járták volna. Ez vezet a régi határ mentén a Bobu Mic nevű hegyen át a Kecskeláb-hegyre (Piciorul Caprei), innen nyugatra térve a Predeluț-hágón át a Páltin csúcsára, s a Tóthpál-tetőn keresztül a Garcsin-völgybe vagy a Nagy-kőhavasra. Ezt az útvonalat akartuk megismerni.

Már az ósánci völgyben sokat nézegettünk az előttünk emelkedő hegyek felé, és amikor az eső el-elállott, térképpel a kezünkben sokáig keresgeltük azokat a határhegyeket, melyeken a terv szerint végig kellett volna mennünk. Pihenőhelyünkről jól látszott délutánra tervezett útvonalunk egyik része, s mivel már az eső miatt elég sokat vesztettünk szükreszabott időnkéből, sokat már nem nézelődtünk, hanem az ismeretlen vidékre való tekintettel térképpel és iránytűvel a kezünkben elindultunk a Bobu Mic felé.

(Vége következik.)

Következő lapszám.

(II. rész.)

Letértünk tehát a Brassót és Văleni de Muntet összekötő országútról, mely a régi határt derékszögben metszi a Bratocsa-hágón. A régi határuton, a vízválasztó hegygerincen lépegettünk déli irányban. Enyhén emelkedő út volt, fiatal időben, mely 6–8 méter szélességben ki volt vágva, hogy a határőrök jól közlekedhessenek és hogy láthassák a határon átmenő csempészeket, akik itt kitűnő terepet találtak foglalkozásuk üzésére.

Hej, hol lehetnek a régi csempészek üldözői? Azóta rég elcsendesedtek e hegyoldalak. Az utat belepte a fű, néhol bokrok nőttek az ösvény kellős közepére, jelül annak, hogy vajmi ritkán vetődik erre valaki. Az akkori kis fenyőcsemeték azóta sudár fákká nőttek, s a sudár fenyők azóta öreg, széltörött csonkakká változtak.

Amint mentünk, helyenként a világháború nyomaival is találkozunk. Egy-két drótakadály, régi lövészárkok-nyomok, gránátöltsérek, sebzett, csonka, félszeg faóriások, melyek törzséből még mindig nem operálták ki a golyót és a gránátszilánkot, és mégis élnek, és lombot hajtanak. VÉRÁZTATTA földön járunk, s eltűnődve hagyjuk magunk mögött a félgömb alakú fehér határhalmokat, egy elmúlt világ megmaradt emlékeit, melyek még most is épek, s melyeken alig vágott sebet a belélt puskagolyó.

Miután elhagytuk az 1250 m-es magaslatot inkább lefele haladtunk, kisebb-nagyobb emelkedésekkel. Egy óra sem kellett, és elértük a Bobul Mic (1680 méter) magaslat alját. A határ itt megtörve haladt tovább, egy szinte megmászhatatlanul meredek hegyoldalon felfelé a hegy csúcsára. Az út maga alig látszott, talán nem is volt, talán még a régi határőrök sem járták, annyira nehéznek látszott. Mi is haditanácsot tartottunk, hogy megmásszuk-e erről az oldaláról ezt a hegyet vagy sem, végül is egyhangúan úgy döntöttünk, hogy ezúttal kihagyjuk a Bobul Mic megmászását a programból és a hegy alatt vezető ösvényen megyünk tovább.

Így is történt Legalább kétórányi utat nyertünk ezzel a rövidítéssel, ami annál is inkább szükséges volt, mert amúgy is sokat veszítettünk a sok eső miatt, és újra esőszagot éreztünk.

A felhők bizony erősen lógatták lábukat. A hegycsúcsok az egyik percben tisztán látszottak, a másikban már belepte a köd. A völgyekben is kavargott a felszálló fehér pára és nem sok jóval biztatott.

Sehol egy lélek. Még madár is alig szállt felettünk el. A juhok is behúzódhattak valahova az erdőrégió fái alá. Nem szólt tilinkó, nem csengett a nyáj kolompja, nem verte fel a völgyek csendjét pásztorkutyák ugatása, s nem hatolt fel ide a kis fehér falusi templomok harangszava sem. Olyan csend volt, mint a teremtés első napján. Még bakancsaink alatt is hallgatott a föld, mert pázsitos helyen jártunk. És a beszéd sem nagyon fogott, mert aggódva gondoltunk arra, hogy hol fogunk aludni akkor, amikor még a legsűrűbb lombozatú fa alja is csupa víz, és hiába-való próbálkozás lesz a közepéig átnedvesedett fából tűzet rakni az éjszakai hideg ellen. Már pedig a Predeluţ-hágón, aznapi utunk végpontjánál, nincs se ház, se kunyhó, és a térkép még esztenát sem mutat. Mi lesz velünk az éjszaka idején, ebben az átkozottul nedves időben, hidegben, szélben, 30 kilométernyire a legközelebbi lakott helytől, őserdő kellős közepén, vadállatok tanyája közelében. És mi lesz a velünk lévő két lánnyal, akik, ha kemény fából is vannak faragva, mégis csak nők, akik fokozottan éreznek minden kellemetlenséget? Mi lesz velünk?

Nem mondom, hogy nagyon fogott a dalolás, amikor mint vezetőnek és értelmi szerzőnek ezek a gondolatok megfordultak a fejemben. De mégis úgy éreztem, hogy Szent Bernát, a természetjárók védőszentje nem hagy el, amint nem hagyott eddig sem cserben, veszedelmesebb körülmények között sem.

Kikerültünk az erdőből és kissé megkerülve a Bobul Mic-et, hatalmas legelőre érkeztünk. Bővizű források csörgedeztek, de ebben a nedves, hideg időben kinek volt kedve inni? Annyit tettünk, hogy edényeinket megtöltöttük, hogy aztán alkalmas helyen megtelepedve teát főzhessünk.

Ennek a szükségességét mindjobban kezdtük érezni. A szél mind hevesebben és mind hidegebben kezdett fújni. Velőkéig hatoló havasi szél volt, nedves levegővel telítve. És nem menekülhettünk előle sehol. Vágott jobbról, vágott balról, csapott előlről-hátulról egyaránt, és nem volt menekülés. Felhőket cibált szét, és ködfoszlányokat csapott össze sötét esőtömbökké. Pillanatok alatt eltakarta az egész láthatárt szürke ködtömeggel, s a következő percben levette a burát az egész vidékről, és áttette egy távoli hegycsoport fejére.

Szép volt ez az „Isteni színjáték”, de mi abban a pillanatban jobban szerettünk volna egy kellemes, védett helyről gyönyörködni benne, mint kívülálló szemlélők. Az is bizonyos, hogy a remek színdarab nem kötötte le annyira a figyelmünket, hogy ne lássuk meg már jó távorról azt a szikladarabot, mely a hegyoldalról gurult le évszázadokkal ezelőtt, s amely kitűnő védhelynek ígérkezett a szél ellen. Szaporán lépegettünk hát, hogy elérjük.

Ott vagyunk a tövében. Egy méter magas és mintegy 2–3 méter széles sziklatömb. Rögtön letelepedtünk a tövébe, de sajnos a szél úgy körüljárja, hogy alig ad valami védelmet. Mégis megtelepszünk. Előveszszük a teafőzőt és bedugva a szikla legmélyébe és körülbástyázva hátizsákokkal, igyekszünk főzni. Bármennyire is védjük az égő szeszt, minduntalan kioltotta a heves szél. Végül is mi győztünk, mert sikerült a teát megfőzni, és dideregve bár, de ettünk valamit. Ideje is volt, mert a híd alatti étkezés óta nem járt étel a szánkban.

Délután két óra lehetett, amikor a hátizsákjaink újra a vállainkra kerültek, és továbbindultunk. Balkéz felől mindinkább elmaradt a Bobul Mic meredek oldala, és mi óriási legelő oldalán haladtunk egy lapos nyereg felé, mely a térkép szerint az előbbi hegy és a Kecskeláb-hegy között terül el.

Hamar elérkeztünk ide, és kíváncsiak voltunk, hogy milyen kilátás nyílik innen a túlsó, délkeleti oldalra. Sajnos, a köd miatt sokat nem láthattunk, csak a legközelebbi kisebb hegyeket. A nyereg közepén viszont találtunk egy kis tavat, mely a térképen nem volt feltüntetve.

Igaz, hogy alig 20–30 méteres területű volt csupán és talán mesterséges vízgyűjtő volt, mégis meglepett, mert szokatlan helyen feküdt.

A kis tó után mászás következett. Ezúttal a Kecskeláb felé haladtunk, újra visszatérve a Bobul Mic előtt elhagyott régi határútba. Eléggé enyhe mászással távolodunk a nyeregtől, és közeledünk a széles, lapos tetejű hegygerinc legmagasabb pontja felé, mely egyelőre ismeretlen távolságban, sűrű köddel borítva emelkedik utunk irányában. Már nem fázunk, mert a csalóka hegyoldal alaposan megdolgoztat csupán a szél kellemetlenkedik. Sőt, most már ködöt is hoz magával, mely beborít, eltakar minket, utat, hegyoldalt, tájat.

Gyorsabban lépegetünk és csakhamar laposabb helyre érkezünk. Mintha a tetőn lennénk. A határkövek is összevissza állanak. Az utak megszorodtak. Sokfelé ágaznak el. Mind gyakrabban veszem elő az iránytűt és a térképet. Sajnos, e vidékről csak tájékoztató térképünk van, s bizony a sok út közül alig tudjuk, melyikre lépünk, hogy a helyes irányba fussunk, és közben a csúcsot se hagyjuk ki. Három irányban kerestük a helyes utat, közben a lányok bizony alig mozogtak. A hideg szél és köd már zúzmarássá tette a ruhánkat. Mikor visszakerültünk a hölgyekhez már alig tudtak beszélni a hideg miatt. És a szél nem hagyott alább. Előkerültek az összes ruhadarabok és a lányokat úgy bebugyoláltuk, hogy amikor rájuk néztünk, alig állhattunk meg kacagás nélkül. De hát így is szépek voltak, és főleg tetszetek, amit az is bizonyít, hogy azóta a hattagú társaság két-két tagja egymás házastársa, és a jövő turistanemzedék is biztosítva van.

E kis kitérés után folytassuk utunkat. Lefele megyünk. Úgy gondoljuk, hogy tuljutottunk a Kecskeláb tetején és most már a Predeluț felé haladunk. A sűrű köd kitartóan kísér. A zúzmarától fehérek vagyunk. Egyetlen gondunk az, hogy minél hamarabb valami lakott helyre jussunk, legyen az akár valami esztana, pásztorkunyhó vagy bármi csak tüzet lehessen rakni, és az éjszakát fedél alatt tölthessük.

Jó félórás ereszkedés után kijutottunk a ködből, és nem messzire tőlünk megpillantottunk egy esztenát. Pár száz juh vette körül, fejéshez készülődtek. Három férfi is ott állott a juhok közelében. Határtalan öröm lepett meg. Amit az is fokozott, hogy a köd kezdett mind fennebb szállani.

A pásztorok barátságosan fogadtak. Olyan ritkán látnak errefelé idegent, hogy esemény az ő életükben is egy-egy ilyen látogatás. Kész-

ségesen világosítottak fel arról, hogy Predeluŗra hiába mennénk, ott nincs se ház, se esztena, ott aludni nem lehet. Ellenben itt, ebben a völgyben alig két órányira van egy erdészház, abban jól alhatunk.

Meg is mutatták az irányt, és mi gondolkozás nélkül indultunk a keskeny, meredek vízmosásos ösvényen lefelé, északi irányban, az ósánci völgy felé, hazafelé. A szél elállott, a gyors ereszkedéstől meg is melegedtünk, és az a remény, hogy mégis védett helyen tölthetjük az éjszakát, jókedvre hangolt. Mikor a völgybe érkeztünk, ahol egy ösvényféle is vezetett végig, már határozottan rózsaszínűnek láttuk a világot, és az sem bántott, hogy a völgy végevárhatatlannak látszott, és az sem, hogy kirándulásunk megghiúsult.

Már szürkült, már fekete foltok kezdtek szaporodni a fák között, amikor a völgynek egy kiszélesedett részén hirtelen elénk tűnt egy takaros kis erdészház. Két szobából állott. Egyikben valami munkások laktak, a másik fenn volt tartva az erdész urak számára. És szigorúan el volt zárva. A kulcs? Az erdész uraknál! De egy-két húszas megcsillagotása után máris megnyíltak az összes záruk, és mi birtokba vettük a szobát. Két ágy, egy kanapé, asztal, padok, kályha – mi kell egyéb egy elcsigázott, fáradt, átázott, álmos társaságnak?

Óh, milyen áldott illatot terjesztettek az ázott ruhák, harisnyák, amint a tűzhely felett száradtak? Óh, milyen kitűnő alvás esett az egyik ágyban, amelyben Jancsikával fejtől és Pufival (testi terjedelmére való tekintettel) lábtól együtt aludtunk a jó kiadós vacsora után. A két lány is úgy húzta, mintha otthon jó paplanos ágyban lett volna. Még Jenő barátunk is jól érezte magát a kemény és keskeny kanapén.

Virágos jókedvvel ébredtünk. Sütött a nap. Mitévők legyünk? Menünk vissza a Kecskelábig vagy a Predeluŗ-hágóig? És folytassuk, és fejezzük be a kirándulást úgy, amint terveztük? Mindez megfordult a fejünkben, de nem határoztunk így, mert közben eltűnt a nap, esőfelhők kezdtek gyülekezni fejkünk felett, és így búcsút vettünk a kis erdészháztól.

A Tatrang-völgyön megyünk lefelé. Egy-egy futóeső elkap, végigpaskol, s egy félóra múlva meleg napsütés szárít. Ilyen változatosan telik az idő. A völgy maga nem nyújt sok érdekességet.

Kétórai gyaloglás után elérkeztünk az országútra, Babarunka-telep közelében. Innen kezdve már jó utón, jó időben, jókedvvel hagytuk magunk mögött a kilométereket. A jól ismert országúton voltunk, igaz, hogy hozzávetőleg 18 km-nyire a hosszúfalusi közúti állomástól, tehát

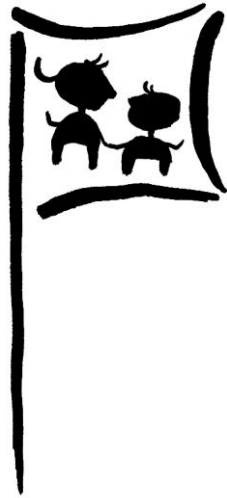
hátra volt még legalább 4 órai gyaloglás. De mindez nem bántott. És az se csüggesztett el, hogy tervünk nem sikerült. Megismételjük még egyszer, jobb időben. Fontos az, hogy 3 napig a sok eső és hideg ellenére is jól éreztük magunkat, kivontuk magunkat a hajszás városi életből, változatos napokat éltünk át, új területeket jártunk be, és hol van előírva, hogy minden kirándulás kitűnően kell sikerüljön? Miért legyen csupa napsütés, derű, jókedv, amikor az élet maga is borús és szomorú-esős néhanapján?

Székely Géza ■

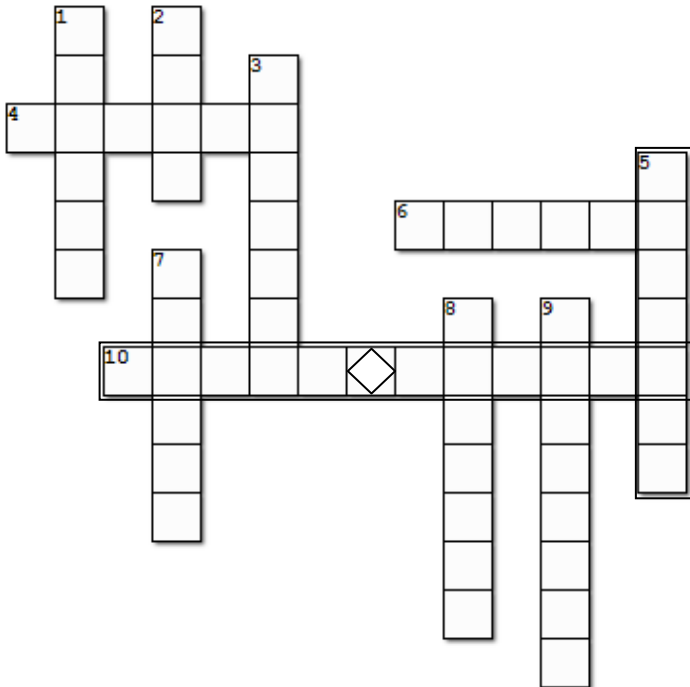
Határjel a Nagy-Báb-csúcson

GYEREKOLDAL

Kovács András Apor
kovacsandrasapor19@gmail.com

Rejtvény

1. Apró szemű hegyi nyári gyümölcs.
2. Ez készül a juhtejből.
3. Juhok lakhelye a hegyen.
4. Ahonnan a víz ered.
5. A folyó neve.
6. Nagy kődarab.
7. Juhpásztor.
8. Két ország közötti rész jele (kőből).
9. Két ország közötti rész jele (vasból).
10. A hegység neve.

A Kecskelábak felé

Nádudvary György
nadudvarymar@yahoo.com

A csodás Székelyvarság

Évek óta sok szépet hallottunk Székelyvarságról. A brassói Erdélyi Kárpát-Egyesület keretében működő csütörtöki sétáló csapatunk nyolcadik születésnapját ünnepeljük most, júniusban. Elhatároztuk, erre az eseményre több rendezvényt is szervezünk. Így került sor 2018. június 9–10-én kétnapos kirándulásra Székelyvarságra.

Szombaton reggel negyvenheten indultunk el autóbusszal. A kis tizenegy hónapos Magyar Nimród Attilának köszönhetően átlagos életkorunkkal nem kellett hetvenkedjünk. Többen felhívták figyelmünket a zeteváraljai víztározó környékének szépségére. Útközben megálltunk ott, és nem bántuk meg. A Nagy-Küküllő felső szakaszának egyedüli mesterséges tava. Építése 1976-ban kezdődött és 1992-ben fejeződött be. A víztározó, amely nagyon szép környezetben fekszik, védi a közeli településeket – Ivó, Küküllőmező, Sikaszó, Zeteváralja – a levonuló árvizektől, szárazság esetén pedig biztosítja a Nagy-Küküllő megfelelő vízhozamát. Hossza 2,6 km, szélessége 150–800 m között változik, legnagyobb mélysége 40 m. Bőséges a halállomány is: domolykó, pisztráng, kárász, ponty, harcsa, csuka, süllő, paduc, dévér, menyhal, sügér. Állítólag tíz kilós halak is úszkálnak benne. Horgászásra nem, de fényképezésre szakítottunk időt.

Zsindelyország

Utunkat folytatva rövidesen hatalmas székeleykapu jelezte, megérkeztünk Székelyvárságra. Maroktelefon hiányában nehezen találtuk volna meg a „Nagy Család Lak” kulcsosházat és a mellette levő „Medvebarlang” vendégházat. Székelyvárság akkora területen fekszik mint Bukarest. Vissza is kellett forduljunk a keskeny úton, így Nagy Attila, sepsiszentgyörgyi sofőrünk, megcsillogtathatta tudományát, remek manőverrel fordította meg autóbuszunkat.

Székelyvárság a Székelyföld egyik legnagyobb kiterjedésű tanyai települése. Jellegzetes erdélyi magyar hegyi szórványtelepülés, amely a következő, úgynevezett, tanyabokrokából tevődött össze: Küküllő, Bagzos, Nagykút, Súlyomkő, Központ, Forrásköze és Tisztás. Oroszhegy község havasainak szórványtelepeiből szerveződött önálló tanyaközséggé 1907-ben. A legtöbb székeleyvársági család oroszhegyi származású. A lakosság megőrizte évszázados hagyományait, itt még kézzel hasítanak zsindelyt. Innen ered a Zsindelyország elnevezés. A civilizáció rákfenéi még nem tették szennyezetté a települést és környékét. A közel 1600 lélekszámú település a népművészetek, hagyományok és szokások kiapadhatatlan kincsesbányája. Porból lettünk, de fából élünk, tartja itt a közmondás. A legtöbb épület fából készült, a fakitermelés és a fafeldolgozás a legfontosabb tevékenység.

Fogadtatás finom köményessel

Házigazdánk, Nagy Miklós, csapatával: Berta feleségével és unokahúgával, Nagy Annamarival, igazi székeley vendégszeretettel, finom köményessel fogadott. Szobáink elfoglalása után, déli időben, nagyon ízletes ebédet kaptunk. Jóllakottan, nyári kánikulában indultunk el valamennyien a délutáni túrára. Erdei ösvényen, kristálytisza, csobogó patak mentén haladtunk. Sokan gyógynövényeket gyűjtöttek, számacát szedtek. Másfél óra járásnyira elértünk a székeleyk vízeséséhez, a Csorgókő-vízeséshez. Az erdő sűrűjében található csodálatos természeti képződményt, a kétszintű vízesést, a 6-7 m magasból aláúduló patak vize alakította ki. Többen a sziklában levő repedéseken, párkányokon a felső szintre kapaszkodtak, ahonnan teljes pompájában látható a zuhatag.

Parlament és Mutató kilátó

Továbbhaladva a varsági fennsíkon, a Jézus kútnál felfrissültünk. Elérkeztünk a Parlamentnek nevezett vegyes üzlethez. A kisbolt-kocsma belsejét történelmi nagyjaink fényképei díszítik, valószínű innen ered az elnevezés. Itt rövid pihenőt tartottunk, szomjunkat sörrel, hűsítővel oltottuk, nótázó kedvünk is megjött. Túránk utolsó állomását is elértük, a Mutatónak nevezett kilátót. A keményfából épített kilátóról, háromemeletnyi magasból, láthattuk, valóban milyen óriási ez a szórványtelepülés. Navratil Joli korelnőknőnk megszámolta, 61 lépcsőn jutottunk a tetejére, ahonnan nagyon szép kilátás nyílt a varsági fennsíkra.

Kalandoz lejövetel

Sokat tanakodtunk arról, hogy merre ereszkedjünk vissza, tekintettel arra, hogy nincs jelzés. A megoldást a tapasztalt túrázó Budai Blankára bíztuk. Virtyó Misi, Miklóssy Gyuri, Benedek Zelma, Mezei Juci, Márkos Marika, Puskás Csaba, Regmann Dávid segítettek a megoldásban, így árkon-bokron, magánterületeket is érintve szerencsésen megérkeztünk vendéglátóinkhoz. Itt már várt a meleg vízzel teli hatalmas dézsa, tízen is belefértünk egyszerre. Sokunknak ez a fajta fürdőzés premierként hatott, és nagyon jól esett megfáradt végtagjainknak.

Este ízletes bográcssal kedveskedtek házigazdáink. Vacsora után sokáig vidáman nótáztunk. Teljesítményünkkel dr. Hanke Kati, a brasói Transilvania Egyetem zenetanárnője is elégedett volt. Reggel jól esett a disznótoros reggeli, bár nem mindenkinek, mert ötön vegetáriánus kosztot kaptak. Hálás szívvel köszöntünk el vendéglátóinktól, a kedves Nagy családtól.

Székelyvarságon még megnéztük a most is működő 200 éves vízimalmot. A malomárokban elhelyezett hajtókerék körfűrész is működött. Régen áramot is termelt.

Szelykefürdő udvarhelyi napokkal

Rövidesen beértünk Székelyudvarhelyre, ahol már várt Kovács Kendi Lehel barátunk, a helyi EKE elnöke. Vele jött a mindig jókedvű Zsolt fia is. Lehel vette át a túravezető szerepet, Szejkefürdőre vitt, Székelyudvarhely szabadidőközpontjába, üdülőtelepére. Szejkefürdő neve összefonódott a legnagyobb székelyével, Orbán Balázssal, akit vég-

akarata szerint itt temettek el. A fürdő és a hozzátartozó terület 1871 és 1890 között Orbán Balázs tulajdona és kedvenc tartózkodási helye volt, a fürdő virágkorát élte. Sajnáltuk, hogy a fürdő nem működik, annál jobban örültünk a nagy kánikulában az ivókúrára is alkalmas petróleumos borvíznek, amivel szomjúnkat oltottuk. Leróttuk kegyeletünket Orbán Balázs síremlékénél, a Borvízoldalban, ahova 15 nagy székelykapun áthaladva kapaszkodtunk fel. A kopjafás, féldomborműves síremlék, Orbán Balázs bronz arcképével, Orbán Áron székelyudvarhelyi képzőművész alkotása, 1969-ben készült.

Szelykefürdőn nem hagyhattuk ki a Borvízmúzeumot sem. Itt Zepezaner Zsolt mutatta be a székelyföldi borvizekről, fürdőkről szóló kiállítást, valamint a neves Bányai János geológusunk térképeit, ásvány- és kőzetgyűjteményét. Láthattuk az általa talált dobostorta-opált, az őselefánt óriási őrlőfogát. A falon levő fényképek ejtettek ámulatba az egykori Szejke-vizes korsókkal, a borvizet szállító bivalyos szeke-ekkel, a székelyföldi fürdőélet fénykorát idéző korabeli nagyszámú régi képeslappal. A Borvízmúzeum udvarán található a 400 éves, csonka, vastag tölgyfamatuzsálem, Kannásné fája. Hajdanán, árnyékában pihentek meg, tejeskannájukat letéve, az udvarhelyi vásárba igyekvő falusi asszonyok.

Magyar szellemi fellegvár

Kovács Kendi Lehel barátunk mindent elkövetett és Székelyudvarhely központját közösen bejárva sikerült is igazolnia, hogy a város az erdélyi magyarság egyik szellemi fellegvára. Először a ferences templomba tértünk be, hálát mondtunk a sikeres kirándulásért. A Székelytámadt vár következett, mely a város jelentős építészeti emléke. Itt harang kiállítást is láthattunk. A vár szomszédságában fejet hajtottunk Tompa László, a székelység nagy költőjének szülőháza előtt. A szép református templomot kívülről tekintettük meg. A Szent Miklós-hegyi római katolikus templomhoz 71 lépcsőn kapaszkodtunk fel, Navratil Joli számolása szerint. A katolikus templom mellett rácsodálkoztunk a gyönyörűen felújított Tamási Áron Gimnázium eklektikus-szecessziós épületére és a nagy székely írónk közeli szobrára.

Besétáltunk a Benedek Elek Tanítóképző szépen parkosított udvarára. Az udvaron tisztelegtünk Elek apó szobra előtt is. A Tanítóképző mellett láthattuk a szintén szépen renovált Baczkamadarasi Kis Ger-

gely Református Kollégiumot, melyet gróf Bethlen János alapított 1670-ben. Itt tanult Benedek Elek, Orbán Balázs és Barabás Miklós festőművész is.

Felejthetetlenül szép élményt nyújtott a város központjában levő Emlékezés parkja, melyet 2004. május 22-én avattak fel Orbán Viktor jelenlétében. A szoborparkban történelmünk 12 jeles személyisége kapott helyet: Báthori István, Bem apó, Bethlen Gábor, Bethlen István, Csaba királyfi, Fráter György, Hunyadi János, Kós Károly, Nyíró József, II. Rákóczi Ferenc, Szent László királyunk és Wesselényi Miklós. A 13. szobor a névtelen Vándor Székelyt ábrázolja. A szobrok alkotói: Blaskó János, Brassói Magyar Dalárdánk nagy barátja, valamint Hell Tibor, Krisztián Sándor, Lesmenyei Márta és Tóth Emőke szobrászművészek.

Nem hagyhattuk ki a Márton Áron téren álló világháborús emlékművet, a Vasszékely bronzból készült szobrát sem, mely a hős székelemek dicső tetteinek állít emléket. A 260 cm magas szobor a helyi Szabó János szobrászművész alkotása, 2000-ben, a Március 15.-i ünnepségen avatták fel.

Kellően megéhezve és megszomjazva igyekeztünk a Városi Park felé, az Udvarhelyi Napok eseményeire. Útközben még elismerő pillantást vetettünk a Városháza 1895–96-ban elkészült impozáns épületére.

Újabb kedves székelyudvarhelyi turistabarátunk csatlakozott hozzánk, a Cenk alól elszármazott Pialoga Adolf. Buci bátyánk a néhai szeretett brassói ekés alelnökünknek, Pialoga Pálnak, az unokaöccse.

Szerencsénk volt az Udvarhelyi Napokkal is. A gasztróudvar sátraiban levő finomságok között válogatva csillapítottuk éhségünket. Nagy volt a választék hűsítő italokban és fagyaltokban. Evés-ivás közben a sátrak megvédtek a rövid ideig tartó záportól is.

Délután, 17 órakor, hálás köszönettel és a közeli viszontlátás reményében búcsúztunk udvarhelyi barátainktól. Megbeszéltük, találkozunk az EKE XXVII. Vándortáborában, Feketehalomban, július 30 és augusztus 5 között. ■

Nádudvary György
nadudvarymar@yahoo.com

A II. Lehmann Károly Teljesítménytúra

Kalandos teljesítménytúra

Október 6-án, péntek este, szakadó esőben érkezett az EKE Brassó csapata Kovács Lehel István vezetésével a Vörös-havason levő menedékházhoz, hogy másnap lebonyolítsa a II. Lehmann Károly teljesítménytúrát a Cukás-hegységben. Jól esett a finom havasi túros puliszka.

Megbeszéltük a teendőket, a mostoha időjárásra való tekintettel úgy gondoltuk, csak a 10 kilométeres távot bonyolítjuk le, ennek függvényében elhatároztuk az ellenőrző pontok lerövidítését.

Egy maroknyi csapat

Reggel havazásra ébredtünk, huszonhaton jelentkeztek a túrákra az ötven feliratkozottból. Legmesszebről Ferencz István érkezett, az anyaországi Nagytarcsáról.

Barótról egy, Nagybaconból egy, Sepsiszentgyörgyről öt, Kökösből egy, Négyfaluból tizenketten, Brassóból ötön készültünk az indulásra. Nyolcan ragaszkodtak a 30 km-es távhoz, haton a 20 km-est akarták. Székely Gyöngyi, Bernád Ella, ifj. Puskás Melinda, Nagy Katalin, Kovács Eszter, Sándor Andrea, Miklós Hunor készítették a csomagokat az indulóknak, amibe finom szendvics, csoki, jelvény, EKE-bakancs könyvecske került, térképpel a túrákról és a Csukás-hegység leírása. Nyolc órakor indult a harminc, félkilenckor a húszas, tíz órakor pedig a tíz kilométeres túra. Orbán Emese és Nagy Emese, Négyfaluból, 14 évükkel voltak a legfiatalabbak.

Reggelre nagy hó hullott

Kovács Lehel István elnökünk közben kijelölte az ellenőrző pontok személyzetét. A Piroska-havason Domokos Jenő lyukasztotta a túralapokat, a Bretocsa-hágónál ifj. Puskás Melinda és Vitek Norbert vigyázott. A sárga sávnál levő forráshoz elnökünk autóval vitte Székely Gyöngyit, Kovács Árpádot, Kovács Andrást és Chiric Dávidot, a célban, a Vörös-havason Kovács Eszter és Regman Zsuzsánna várta az érkezőket.

A rendkívül mostohára fordult időjárás, a köd, a felső régiókban mély hó, hóihar ellenére minden résztvevő teljesítette a túrát a kijelölt útvonalon. Én voltam az egyedüli kivétel.

A 30 km-es táv teljesítői: Bagoly Levente, Bartha Alpár, Bódi János, Kiss Anita, Kovács Károly, Nagy Ernő, Szász Árpád, Veres Gyöngyi.

A 20 km-es táv teljesítői: Hlavathy Péter, Hlavathy Zsuzsanna, Kovács Adrienn, Orbán Emese, Soós Gábor, Timár László:

A 10 km-es táv teljesítői: Ferencz István, Kertész Emilia Enikő, Márkos Mária, Máthé Emese, Mezei Júlia, Nagy Csaba, Nagy Emese, Regman Dávid, Regman Zsuzsanna, Szász Ágnes, Szőcs Ilona.

A beérkezők

Jómagam az utolsó pillanatban jelentkeztem a 10 km-es túrára. Sokszor jártam nyáron a Csukáson, úgy ítélt meg, könnyen teljesítem a távot, lépést tudok tartani a fiatalokkal. A térképet sem néztem meg, a maroktelefonomat elfelejtettem magammal vinni. Könnyelműségemre alaposan ráfizettem. A ködben, a hóiharban eltévedtem. Délután két óra körül, nagy örömmre, rátaláltam egy félig kidölt útjelző táblára. A Csukás-menedékháztól félórára voltam. Örömöm korainak

bizonyult, sokszori próbálkozás után sem találtam a továbbvezető utat. Hideg fejjel azt határoztam, leereszkedem a nagy meredeken a völgybe, és egy vízmosáson próbálok a Berii-völgy kijáratáig eljutni. Nem vesztettem el sem életkedvemet, sem bátorságomat, csupán két kemény fém túrabotom hagyott el. Az egyiket egy mély havas gödörbe esve nem találtam, a másik a meredeken való hosszás csúszásomat állította meg, áldozatosan, kettétörve. Az esést megúsztam egy hüvelykujj ficammal. A havas vízmosásban erős hitem vitt tovább. Már két órát ereszkedtem, amikor füttyülést hallottam a felettem levő hegyről. Kiáltásaimra megtalált Dragos State a Prahovai Hegyimentő Szolgálattól. Botot tört számomra, új erőre kaptam örömben. Vele gyalogolva másfél órai ereszkedéssel lejutottunk a Berii-völgybe, ahonnan a szolgálat autója vitt fel a Vörös-havasra, a menedékházba. A Jóistennek, Dragos State hegyimentőnek, jó fizikai és szellemi erőnlétemnek tulajdonítom megmenekülésemet.

Utólag megtudtam, társaim időben értesítették a hegyimentőket, csendőröket, sőt, Kovács Lehel István, Soós Gabi, Vitek Nándor és Székely Gyöngyi is keresésemre indult, walkie-talkie segítségével tartották a kapcsolatot.

Minden jó ha a vége jó. A versenybizottság úgy ítélte meg, én is célba értem, így a többiekkel együtt átvehettem az oklevelet a túra teljesítéséért. ■

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

Egy hét a Kotla alatt, de a magasban is

Beszámoló az EKE XVII. Vándortáboráról
Feketehalom, 2018. július 30. – augusztus 5.

Egy nagynak egyáltalán nem mondható csapat, az EKE Brassó, úgy döntött, hogy EKE Vándortábort szervez Dél-Erdély egyik szórványvidékén.

A Vándortábor az Erdélyi Kárpát-Egyesület legnagyobb éves rendezvénye, amely 1992 óta minden év augusztusának első hetében bakancsos turistatalálkozóra gyűjti össze a természetjárókat. A tábor célkitűzése a Kárpát-medencei magyarság találkozási pontja, az identitás tudat erősítése, a Barcaság megismerése: csángók, szászok, románok szempontjából és a Kárpát-kanyar hegyei, dombvidékei, barlangjai megcsodálása valamint a templomerődök, várak, kastélyok látogatása.

Már a helyszínt igen nehéz volt megtalálni. A Kárpátkanyar igazán gyönyörű területekkel büszkélkedhet, ám ezek annyira be vannak építve vagy fel vannak parcellázva, hogy három hektárnyi, kevés tulajdonossal rendelkező telket alig találtunk. A feketealmi, Kotla alatti Majális sok szempontból ideális helynek bizonyult. A terület a város tulajdonában van, és a város elöljárói sokat segítettek, hogy megvalósulhasson a tábor, a terület busszal könnyen megközelíthető az aszfalton, villany, víz a helyszínen, s nem utolsósorban páratlan kilátással is kecsegtet. Talán ez a varázsa vonzotta ide a feketealmi ortodox egyházat, hogy az EKE tábor befejeztével nekifogjanak ugyanitt templomot építeni.

A tábor költségvetésével is gondok voltak első perctől kezdve, hiszen anyagilag állami intézmény nem támogatta a rendezvényt, mindent

önerőből, pályázatok vagy támogatások segítségével próbáltunk megoldani, s halmozottan magunkon éreztük a szórványlét hátrányait.

Túraajánlatunk már-már a bőség zavarába csapott át, 35 túra alig volt elég, hogy a Kárpátkanyar és Dél-Erdély hegyeiből ízelítőt tudjunk nyújtani. A hagyományos túrák mellett pedig új lehetőségeket is kínáltunk: az érdeklődők siklóernyőzhetnek a Bolnokon, kajakozhattak vagy raftingolhattak az Olton, lovagolhattak a Pojánán, és a tábor ideje alatt megszerveztük a *Hét csúcs* teljesítménytúrát is. Honismereti, fotós, szekeres, biciklis túráink sora gombásztúrával is kiegészült, s így nemcsak a Barcaság szépségéből, történelméből, néprajzából csemegézhetek a táborlakók, hanem az ízvilágába is betekintést nyerhettek a közösen főzött gombatokány, valamint a barcaújfalusi lepény révén. Különböző is, tábori konyhánk, szakácsaink és csaposaink odaadóan kecsgették ízlelőbimbóinkat. A már hagyományosnak számító tábori zárándoklatot is megtartottuk, s a Kotlán igazi természetes szentélyben elmélkedhettek a „búcsújárók”. A földrajzi tér diktálta helyzetből kifolyólag túráink zöme magashegyi volt, de a fáradalmakat mindenhol a látvány pótolta még akkor is, ha az első két nap nem igazán pártolt hozzánk az időjárás, s habár sokan bőrig ázva jöttek haza a hegyekből, a tábor közepétől igazi szép idő adódott a vizes holmik megszáritására, és péntekre még a földcsuszamlást szenvedett medencét is kitararították: megnyílt a strand.

A tábor kulturális programja is sokat nyújtott. Egy nappal meghosszabbítottuk a tábor időtartamát, hogy pár EKE tagszervezettel, valamint a Barcasági Csángó Alapítvánnyal és a Barcasági Csángó Egyesülettel közösen *Hagyományörző* napot szervezhessünk. A meditációval és reggeli tornával induló nap a magyar világrépről, a Barcaság történetéről, a népi gyógyászatról szóló előadásokkal folytatódott, hogy megismerhessük a rovásírást, a gyógynövényeket, a táltosok praktikáit, betekintést nyerhessünk a jurtában való életbe, a csángók, beleértve a moldvai csángók néprajzába. A délután műhelygyakorlatokkal folytatódott. A Székelyföldi Magyar Szablyavívó Iskola fegyveres bemutatóját egészítette ki az íjászat, de volt fafaragás, gyöngyfűzés, bútorfestés, nemezelés s még megannyi kézműves tevékenység, bizonyítandó, hogy a hagyományaink elevenen élnek, nemcsak értékrendünk, hanem mindennapi életünk részei is.

A tábor egyik nagysátrában egész héten néprajzi tárlat keretében ismerkedhettünk a Barcaság sajátosságaival.

A város közelsége fotótárlatra, orgonakonzertre, múzeumlátogatásokra nyújtott lehetőséget, a tábor színpados nagysátra pedig néptáncosok, citerások, kórusok fellépésére, de itt mutatták be a híres hétfalusi csángó boricát is. Kodoba Florin és bandája vezette táncházát brassói és hétfalusi táncoktatók egészítették ki, de volt karaoke-est is, valamint

fellépett a sepsiszentgyörgyi PressTone zenekar is fergeteges bulit varázsolt az erdő alá.

Könyvbemutatók, filmvetítés, numizmatikáról, gombákról, Pálosrendről szóló előadások egészítették ki a kulturális rendezvények sorát, a gyerekek és érdeklődők pedig minden nap foglalkozásokon, vetélkedőkön vehettek részt, s szombaton a YO6KPT, YO6KNY, YO6KSU rádióklubok *rókadászatot* is szerveztek, hisz a tábornak önálló rádiós hívójele is volt: YP27EKE.

A XXVII. Vándortábor kiadványában egy olyan tájegységet mutatunk be, amely Orbán Balázs szerint a Székelyföldhöz tartozik (benne van a Székelyföld leírásában), ám igazán egyre sorvadó szórvány. A *Barangolások a Barcaságon* könyv emiatt hiánypótló: elkalauzol Erdély kevésbé ismert régiójába, s emellett Erdély keleti kapuját, a barcasági magyar szórványt is bemutatja.

Hogy milyen volt a tábor? Nekünk, szervezőknek: nehéz. Nem volt balesetmentes, a magashegyi túrák pár balesetet is magukkal vonzottak, ám mindegyiket sikeresen megoldottunk. Szükség volt helikopter mentésre, hegyimentők beavatkozására, de végül súlyos problémák

nem adódtak. A tábor kiépítése és működtetése számos, egyáltalán nem könnyű feladatot igényelt. 4 hektárnyi területet láttunk el ivóvízzel, vécékkel, zuhanyozókkal, étkezési lehetőségekkel, s végül, éjszaka, őrsgel. Sokat tanultunk belőle, feladatmegoldó készségeink sokat fejlődtek ez a hét alatt. A 41 szervezőt 54 önkéntes egészítette ki, s a regisztrációt 15 személy működtette. 172-en vezették a túráinkat, 33 előadónk volt, 3 fotós dokumentálta a tábori életet.

Az értékelés pillanata a köszönetnyilvánítás pillanata tulajdonképpen, és én név szerint szeretném hálámat mindenkinek, aki a tábor sikeréhez hozzájárult.

Külön kiemelném **Székely Gyöngyi** és **Kirsch Gábor** tábori minde-nesek szinte emberfeletti munkáját, nélkülük biztosan nem lehetett volna megszervezni a Kárpát-medence eme legnagyobb magyar turisztatalálkozóját. Külön köszönet **Román Árpádnak** és családjának, **Kádár Tamásnak**, valamint a marosvásárhelyi segítségnek: **Pál Károly Csaba**, **Petelei Klára**, **Zrinyi István Miklós**, **Ősz István Béla**, **Pánczél Tibor**, akik felépítették és lebontották a tábort. Hálával tartozom **Hlavathy Zsuzsánnának** és **Péternek** az önkéntesek koordinálásáért, a Barcaság-sátor működtetéséért, a kézműves- és gyerekfoglalkozások, vetélkedők megszervezéséért, **Blénesi Editnek** és **Györgynek** a túrák és túravezetők szervezéséért, a két **Puskás Melindának**, **Csabának**, **Barna Lehelnek**, **Vitek-Daróczi Norbert-Lehelnek** a regisztráció és raktár működtetéséért. Köszönöm **Szász Ágnesnek** a pénzügyek intézését, **Farkas Józsefnek** a buszok irányítását, **Sándor Leventének** és **Nagy Ildikónak**, hogy ínycsiklandozó ételekkel, jobbnál jobb italokkal látták el a táborozókat, és nem utolsó sorban nagyon hálás vagyok a feketehalmiak segítségéért, külön kiemelném a **Cătălin Muntean** polgármestert, valamint **Corina Slăveanu** és **Paula Riscău** városnépszerűsítőket, a múzeum munkatársait, akik számos helyi ügyet elintézték. Külön köszönet előadóinknak, fotósainknak, túravezetőinknek, önkénteseinknek, a brassói Áprily Lajos Főgimnázium és a négyfalusi Zajzoni Rab István Középiskola diákjainak, a 059-es Zajzoni Rab István cserkészcsapat tagjainak, akik minden percben ugrásra készen várták az utasításokat, valamint a négyfalusi EKÉ-seknek, akik a nagy-kőhavasi EKE menedékházban vendégelték meg természetjáróinkat, Nelly és Rolf Truetsch menedékházaknak, akik a Keresztény-havas Julius Römer menedékházában várták meglepetésekkel túrázóinkat, a

prázsmári erődtemplomban orgonaszóval kedveskedő és sokat mesélő idegenvezetőknek, a tábor védnökeinek és támogatóinak, valamint mindenkinek, aki valamilyen úton-módon hozzájárult a „nagy tervünk” megvalósításához.

Álljon itt külön az a 224 név, akik nélkül a tábor nem jöhetett volna létre:

Szervezőink (41): Farkas József, Hlavathy Péter, Hlavathy Zsuzsanna, Kádár Tamás, Kirsch Gábor Ferenc, Kovács Lehel István, Nagy Ildikó, Pál Károly Csaba, Petelei Klára, Puskás Csaba, Puskás Melinda, ifj. Puskás Melinda, Román Árpád, Sándor Levente, Corina Slăveanu, Szász Ágnes, Szász Zoltán, Székely Gyöngyi, Paula Riscău, Vitek-Daróczi Norbert-Lehel, Zrinyi István Miklós.

A regisztráció működtetői (15): Ábrám Emese, Barna Lehel, Földházi Kristóf Zsolt, Gyurcsán János, Kardos Zalán, Kardos Zsuzsanna, Markó Gábor, Román Barna, Román Tamás, Roza Máté, Simári Botond László, Szász-Vadász Koppány, Szász-Vadász Tünde, Szász-Vadász Ünige, Szentiványi Márta.

Önkénteseink (54): Ágoston Dávid, Antal-Biró Eszter, Baczó László, Bakk Szabolcs Árpád, Baló Szabó László, Barabás Miklós, Barczy Albert, Bartos Király Júlia, Benedek Káplár Nimród, Boros Ildikó, Czoguly Mária-Mónika, Aron de Haas, Emma de Haas, Jan de Haas, Deák Tímea, Dombi Orsolya, Enache Bruno, Fekete Szilárd, Ferencz József-Gellért, Gál Krisztián-Szilveszter, Gazdag Zoltán, Hosszú Zsolt, Igyártó Orsolya, Kajcsa Raymond, Kapitán Partin Tímea, Kapitány Attiláné, Keresztes Mátyás, Kirsch Edgár, Kolumbán Ágnes, Kósa-Székely Kincső, Koszta Ilona, Koszta Rebeka, Kovács András Apor, Kovács Eszter Apolka, Kovács Szabolcs, Kovács-Kendi Zsolt, Laczkó-Angi Erik, Lukács Márk Szilárd, Lukács Rajmond Dávid, Madaras Erzsébet, Mántó Nóra, Maróti Szilárd, Molnár Ábel, Nádudvary Györgyi, Nagy Emese, Nagy Omen-Ábel, Palló Abigél Eszter, Pázsint Kinga, Rab Andrea, Román Ildikó, Sipos Emese, Sipos Zsuzsa, Szász Szilárd, Verebics Péter.

Túrávezetőink (172): Abonyi Lóránd, Bagoly Ágota, Balázs László, Bara József, Bara Lilla, Bartos Anna Mária, Beke Aranka Ibolya, Belfényéri Gábor, Benedek Zelma, Bernád Ella, Bernád József, Bíró András, Blénesi Edit, Blénesi György, Fekete László, Fekete Magda, Fénya József, Fülöp László, Gajdó Éva, Gajdó Ödön, Gáspár László Zsolt, Gáspár Melinda Teréza, Gergely Zoltán, Grész Judit, Gyerkó Lenke, Györbirió Emese, Hochbauer Gyula, Ileana Cristina, Izsák Dénes, Jakab Éva, Jákó Katalin, Kertész Csaba-Zoltán, Kertész Emilia Enikő, Kovács János, Kovács-Kalit Előd, Kovács-Kalit Szabolcs, Kovács-Kendi Lehel, Kozma Zoltán, Krécsi Ágnes, Magdó István, Magdó Vilma, Mályi József, Márk Emese, Márk Miklós, Márkos Mária, Máthé Emese, Mester-Nagy Ildikó, Mester-Nagy Levente, Mester-Nagy Levente ifj., Mezei Júlianna, Mihály Emőke, Mihály Melinda, Miklós Jácinta, Miklós Katalin Teréz, Miklósi Csaba, Moldován Mihály, Molnár Sándor, Nádudvary György, Nádudvary Mária, Nagy Katalin, Nagy Péter, Németi Kristóf, Orbán Béla, Petki Pál, Regman Dávid, Regman Zsuzsanna, Reinitz Erzsébet, Schneiduch Éva, Sólyom Ernő, Soós Gábor, Soós Ibolya, Soós Olivér, Soós Tibor, Steinesz Valéria, Szabó József, Szász Márta, Szócs Ilona, Szőke Zoltán, Taus Adrian, Tőke Dénes, Tomori Panna, Tomos István, Ungvári Éva, Vajda Péter, Veres Emese-Gyöngyvér, Zayzon Ádám.

Előadóiink (33): Bátor Botond, Bereczky Dorottya, a CSEKE néptáncosai, Csukás Károly, Czimbora Izabella, Dezső László, Feketealmi Ökumenikus Kórus, Gödri Attila, Imreh-Martón István és a Székelyföldi

Magyar Szablyavívó Iskola, Kádár Enikő, Kedves Róbert, Kemenesmagasi citerások, Kiss Zita, Kodoba Florin és bandája, Nt. Koszta Enikő, Kovács Ildikó, Mátka Néptánccsoport, Mihály Henrietta, Nagy Attila, Nt. Nagy Veress Hajnal, Nyisztor Miklós, Orotvai természetgyógyászok, Petres László, PressTone zenekar, Ráduly Sándor, Ráduly Zsuzsa, Solti Imre, Tatrangi boricások, Tóth Csaba, Klaus-Dieter Untch orgonista, Vadász Szatmári István, Zajzoni boricások, Ziegler Ágnes.

Fotósaink (3): Csiki Edmond, Fejér Győző Előd János, Székely Anna-Zsófia.

Gyerekeink (9): Fekete Magor, Fekete Petra, Gáspár Csongor Mátyás, Gáspár Uzonka Gyopár, Kardos Csenge Erzsébet, Kovács Árpád Apold, Soós Anna, Soós Fruzsina, Soós Ilka.

Védnökeink (3): A tábor fővédnöke Kalmár Ferenc, Magyarország szomszédsgpolitikájának fejlesztéséért felelős miniszteri biztosa és Zákonyi Botond Magyarország bukaresti nagykövete. A tábor védnöke Tóásó Imelda Brassó Megye Tanácsának alelnöke.

Az anyagi javak megteremtéséért köszönetet mondunk támogatóinknak és partnereinknek: Feketehalom Muncípium Polgármesteri

Hivatala és Helyi Tanácsa, Erdélyi Kárpát-Egyesület, Duotrac, Conrep, D-Toys, Adventurer Sports, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Romániai Magyar Demokrata Szövetség és Communitas Alapítvány, Unic Spot, ELMAS, a Columbia sportfelszereléseket forgalmazó Dockyard Islands, LAM Mikrohitel, Lucifer, Termofarc, BIBAS Group, Mamut, Angelo Fotó, Mark House, BERTIS, Muzeul National Peles, Yurta, Gordiusz, Hidraulica, Ape minerale ZIZIN, Presintex, Boscagli, Lordok, Bandi Industry, Audit-Cont-Consult, Pelmo, Feketehalmi Múzeum, Feketehalmi Strand, Feketehalmi Önkéntes Tűzoltók, Feketehalmi Rendőrség, Feketehalmi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházközség, Brassó Óvárosi Unitárius Egyházközség, Brassói Evangélikus-Lutheránus Egyházközség, Feketehalmi Ökumenikus Templom-központ, Géczy Sándor, Géczy Gellért, Mihály András, Kökösi Attila, Loksi Blues-Café, Csere Sándor, Soós Izabella, dr. Georgescu Katinka, Nagy Ildikó, Romániai Magyar Cserkészszövetség, Zajzoni Rab István Középiskola, ZRIK DT, Dextra Média, Hazajáró Honismereti és Turisztikai Magazin, Hétfalusi Magyar Ifjúsági Klub, Ana Teleferic, Barcasági Csángó Alapítvány, Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság, Amigo & Intercost, Kovászna megyei Vöröskereszt, Old City Panzió, Cardex, Bálint János, Marsipo, Foto-Video Axente. *Médiapartnerek:* Brassai Magyar Adás, Brassói Lapok, Hétfalu, Marosvásárhelyi Rádió, Kossuth Rádió, Erdélyi Gyopár, Kárpát Expressz.

Köszönjük mindazoknak, akik eljöttek és részesévé váltak a tábori életünknek, az elkövetkezendő EKE Vándortáborok szervezőinek pedig jó munkát kívánunk!

A XXVII. EKE Vándortábor számokban

Résztevők:

- Összesen: 1209 személy
- Szervezők: 285

A résztvevők országok szerinti megoszlása:

- Erdély: 754
- Magyarország: 447
- Hollandia: 4
- Németország: 4

Az EKE-tagszervezetek képviselete a táborban (összesen: 509 fő)

- Csíkszéki EKE: 69
- EKE Gyergyó: 66
- EKE Marosvásárhely: 66
- EKE Brassó: 47
- EKE-Kolozsvár 1891: 45
- EKE '91 Nagyvárad-Bihar: 45
- EKE Székelyudvarhely: 44
- EKE Háromszék: 42
- EKE Szatmárnémeti: 32
- Bánsági Kárpát Egyesület: 12
- EKE Gutin Osztály Nagybánya: 11
- EKE Torda: 9
- Pestkönyéki Kárpát Egyesület: 21

A magyarországi társszervezetek képviselete a táborban (összesen: 92 fő)

- Magyarországi Kárpát Egyesület: 61
- Vasutas Természetjárók Szövetsége: 29
- Kárpát Egyesület Eger: 2

Szervezők eloszlása:

- önkéntesek: 54
- EKE Brassó: 41
- EKE Háromszék: 21
- EKE Gyergyó: 13
- EKE Székelyudvarhely: 8
- Csíkszéki EKE: 6
- EKE Marosvásárhely: 5
- EKE '91 Nagyvárad-Bihar: 2
- Pestkönyéki Kárpát Egyesület: 1

Túrák:

- I. napi túralétszám: 944
- II. napi túralétszám: 974
- III. napi túralétszám: 931

- Legnépesebb túra: az 1. napi gyerektúra: 133 résztvevő

Regisztráció:

- 10 év alatti résztvevők száma: 102
- 10–70 év közötti résztvevők száma: 1052
- 70–80 év közötti résztvevők száma: 50
- 80 év fölötti résztvevők száma: 5
- Átlagéletkor: 43,9 év (2017-ben a Rétyi Nyíren 42,02 év, 2016-ban Borszéken pedig 40,7 év volt)
- Online regisztrált: 945 személy
- a legfiatalabb táborlakó kislány: Vadász Szatmári Angyal, EKE Gyergyó (10 hónapos)
- a legfiatalabb táborlakó kisfiú: Miklós Magor, EKE-Kolozsvár 1891 (9 hónapos)
- a legtöbb tavaszt megért táborlakó hölgy: Madaras Erzsébet, EKE Gyergyó (83 éves)
- a legidősebb táborlakó: Gúzs Sándor, Sepsiszentgyörgy (87 éves)

A tábor összköltsége:

- 286 000 lej

Gyerekek és ifjak összesen: 256

- 0–3 évesek: 21
- 3–6 évesek: 28
- 6–10 évesek: 66
- 10–14 évesek: 64
- 14–18 évesek: 77

Gyerekfoglalkozások:

- Képek készítése természetes anyagokból
- Nemezelés
- Fafaragás
- Karton sablonok alapján 3D-s modellek készítése
- Szövés
- Gyöngyfűzés

- Bútorfestés, fafestés
- Kőfestés
- Kirakósok kartonból – tematikus puzzle
- Ördöglakatok
- Plakátkészítés
- Limonádékészítés
- Néptánc tanulás, táncház
- Gyerektúrák: 3 gyerektúra foglalkozásokkal
- Vetélkedők
- Rókkavadászat

Nádudvary György
nadudvarymar@yahoo.com

Nemzetközi turista- találkozó Zemplénben

Brassói Erdélyi Kárpát-Egyesületünk baráti kapcsolatot ápol évek óta a Pestkörnyéki Kárpát Egyesülettel [PKE]. Kölcsonösen látogatjuk egymást. Most anyaországi barátaink hívtak a XIV. PKE Nemzetközi Turistatalálkozóra. 2018. október 20-án, szombaton reggel 5 órakor pontosan érkezett Sepsiszentgyörgyről Gerendi Attila autóbusszvezetőnk öt barátunkkal, így húszan vágtunk neki a hosszú útnak Szász Ági vezetésével.

Ady és Itóka

Nagykárolyban hosszasan időztünk a sok szép látnivaló miatt. A város központjában rácsodálkoztunk a tavaly november 18-án felavatott szoborcsoportra. Bíró Lajos mátészalkai szobrászművész bronzból készült pazar alkotása Ady Endrét életnagyságban, állva ábrázolja, verseskötetével a kezében. Vele szemben Bölöni Györgyné, Marchis Otilia ül, divatos párizsi ruhában, elegáns kalappal. A Bölöni házaspár Ady legjobb barátai közé tartozott. Otilia, akit nagy költőnk Itókának becézett, Anatole France titkárnője volt. Gyönyörű látványt nyújtott a felújított patinás Károlyi kastély. A várkastély 12 hektáros parkjában elszibadt végtagjainknak jól esett a séta az évszázados platánok alatt.

A határon keveset időztünk, vicces hangulatban találtuk a határöröket. Késő este érkeztünk meg a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, Árpád-kori Bózsza községbe, a Kőbérc Panzióba. Vendéglátóink, Vámos László elnökkel, a találkozó főrendezőjével az élen, finom babgulyással vártak.

Másnap, reggelizés után, kilenc órakor indultak a túrák, az időjárás is kedvezett. Távol a világ zajától az országos kéktúra erdei ösvényein öt kilométert gyalogoltunk, majd vadregényes utazás következett a

pálházi kisvasúttal a Kemence-patak völgyében, a Zempléni-hegység lélegzetelállító szép tájain. Valamennyien a Kőkapu megállónál szálltunk le, ahol kisvasutunk sziklába vájt alagúton haladt át, a Károlyi vadászkastély alatt

A pálházi kisvasút

Kerek-kő és Kőkapu

A hosszabb túrát [21 km] Vámos Laci vezette a Kerek-kőhöz, a Zemplén-hegység egyik legszebb kilátópontjáig, amely bepillantást nyújt a környék természeti szépségeibe. Látható a hegység legmagasabb csúcsa, a határnál emelkedő Nagy-Milic [895 m].

Rövidebb kirándulásra Pataki János vitt egy kisebb csapatot. A közeli erdei ösvények bejárása után a társaság a Kőkapuhoz tért vissza. Fejet hajtott a honfoglaló hét vezért mintázó szoborcsoport előtt, ami azt a pillanatot ábrázolja amikor Álmos, Előd, Ond, Kond, Tas, Huba és Töhötöm megkötik Etelkőzben a vérszerződést. Egy másik közeli szobor-együttesen történelmi nagyjaink láthatóak. Név nélkül is felismerhető Szent István királyunk, Mátyás király [jellegzetes nagy orráról], Kossuth Lajos, Széchenyi István. A völgy feletti sziklán láthattunk egy másik szép Károlyi kastélyt, a nagykárolyi után. Itt őrzik azt az íróasztalt amin Károlyi Sándor aláírta a Rákóczi-szabadságharcot lezáró szatmári békeszerződést a Vécsey kastélyban, 1711. április 30-án.

Vacsora után az itteni híres Tokaji borvidék száraz és féledes borai-val kötöttünk szoros barátságot. Nem csoda, hogy rövidesen nótaszótól volt hangos a terem. Az UNESCO 2002-ben a Tokaji borvidéket felvette

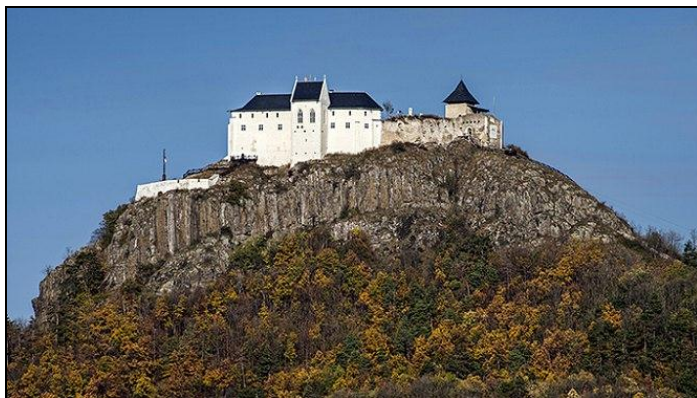
a világörökségi listára. Mint az előző években, most is kelendő volt Patoki Jani különböző gyümölcspárlata. Vörös Imre saját készítésű ízletes birsalmasajtjából is mindenkinek jutott.

A füzéri vár

A következő nap mindannyian honismereti túrán vettünk részt. Erdei ösvényeken 5 km gyaloglás után érkeztünk meg a 13. század elején épült Füzér vár lábához. A mohácsi vész után a Szent Koronát ide menekítették egy évre. Alaposan megizzadtunk, amíg a hegytetőn levő várhoz felkapaszkodtunk. Sziklába vájt lépcsősoron is haladtunk. A füzéri vár Magyarország egyik legjobb állapotban levő középkori vára a 2014-es évtől kezdődött felújítási munkáknak köszönhetően.

Az ünnepi vacsorát táncmulatság követte. Horváth Péter szintetizátoron játszott, népszerű slágereket énekelt, remek hangulatot teremtett.

A turistatalálkozón összesen 59-en vettünk részt. A határon túlról csapatunk mellett Csíkszeredáról és Zilahról érkezett 2-2 turista.

A füzéri vár

Kassa, Európa egyik kulturális fővárosa

Október 23-án, kedden, befejeződött a találkozó, megtörtént a búcsúzás. Mi azonban egy napra átmentünk a közeli Szlovákiába, a Felvidéken levő Kassára. Kassa 2013-ban Európa kulturális fővárosa volt. A város a 17. században hosszabb ideig az Erdélyi Fejedelemséghez tar-

tozott. Bethlen Gábor itt tartotta esküvőjét Brandenburgi Katalinnal, II. Rákóczi Ferenc 1703-ban vonult be a városba.

Rodostói Rákóczi-ház

Első utunk a Rodostói házhoz vezetett. Az első bécsi döntés után 1938-ban építették fel, az eredeti Rodostói Rákóczi-ház másolataként, ahol a nagy fejedelem 1720 és 1735 között száműzetésben töltötte életét. Burák Jolán és Mátyás Erika élményszerű előadását hallgatva haladtunk át a termeken. Láthattuk az eredeti darabokból felújított ebédlőt, a fejedelem által faragott díszes széket, a filmet az 1906-ban történt kassai újratemetésről. Az udvaron megkoszorúztuk a 2006-ban avatott Rákóczi-szobrot, elénekeltük Nemzeti imánkat és a Székely himnuszt.

A rodostói Rákóczi-ház Kassán

Márai Sándor-emplékház

Megkerestük és megkoszorúztuk a 20. századi magyar irodalom egyik legismertebb írójának, a kassai születésű Márai Sándornak, a 2004 októberében felavatott szobrát, mely dialógust, párbeszédet jelképez. A széken ülő Márai Sándorral szemben egy üres szék található. Kihasználtuk ezt a jó fényképezési lehetőséget, többen is leültek az üres székbe. Szerencsénk volt, közben kinyitották a Márai-emplékházat,

bemehettünk. Megtudtuk, az emlékház felújítás alatt áll, decemberben lesz a megnyitója. Márai már a harmincas években népszerű író volt Európában. Thomas Mannt ő kísérte 1935-ben budapesti látogatása során a budai Várban. Miután 1948-ban külföldre távozott, művei tiltó listára kerültek. Az 1980-as években már kinyomtatták volna munkáit, de nem hagyta jóvá. Megfogadta, amíg Magyarországon megszálló csapatok tartózkodnak, s nem lesz demokratikus választás, addig nem engedélyezi műveinek kiadását, színházi előadását. Műveit negyven nyelvre fordították le, kínaira is. Hamvait, kérésére úgy, mint a feleségéét is, a Csendes-óceán habjaiba szórták 1989-ben.

Zenélő szökőkút és harangjáték

Rövid időre megpihentünk a zenélő szökőkút és a harangjáték parkjában, mely Kassa egyik nagy látványossága. A zene ritmusával összhangban lövellnek ki a vízsugarak, különböző magasságokba. Kivártuk, amíg megszólalt egy lombos fát mintázó szerkezetre helyezett 22 harang. Kellemes harangjátékot hallhattunk.

Szent Erzsébet főszékesegyház és a Rákóczi-kripta

Városnéző körutunkat a Szent Erzsébet főszékesegyházban fejeztük be, Szlovákia legnagyobb templomában. A gyönyörű gótikus templom Kassa város szimbóluma, Európa legszebb székesegyházai sorába tartozik. Legértékesebb műkincse, a gazdagon díszített főoltára, 1474–77 között készült. Gigantikus méretű, több mint 11 m magas. Középen Szűz Mária áll, karján a kis Jézussal. Számunkra az volt a legfontosabb, hogy a főszékesegyház altemplomában, II. Rákóczi Ferenc és bujdosótársainak hamvainál, kegyelettel adózhattunk, elénekeltük Nemzeti imánkat és a Székely himnuszt. Kassa a kuruc mozgalom egyik központja, Rákóczi kedvenc városa volt, hamvait ezért hozták ide Konstantinápolyból, 1906. október 29-én. Kőkoporsóban nyugszik, édesanyja Zrínyi Ilona és József fia hamvaival együtt. Benedek Zelma és Gödri Ilona meredek csigalépcsőkön kapaszkodott a magas toronyba, gyönyörű kilátás lett jutalmuk.

Másnap, a hosszú úton vidáman nótázva, a sok szép élménnyel gazdagodva, megelégedetten érkeztünk haza. ■

Nádudvary György
nadudvarymar@yahoo.com

Cenk alatti sétálók szilvesztere

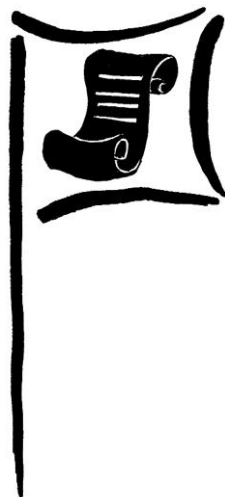
Jól kezdődött az új esztendő nekünk, csütörtöki sétálóknak. Gáll Éva emlékezetesen szép szilveszteri mulatságot rendezett számunkra. Már a díszes karácsonyfa is kellemes hangulatot teremtett, amit fokozott a sepsiszentgyörgyi Komis Sanyi és Kisgyörgy Miki zenekettős játéka. Hetvennyolcan énekeltük a Székely himnuszt az erdélyi szilveszterkor, az anyaországi éjféltor pedig nemzeti imánkat, a Himnuszt. Késő hajnalig táncoltunk, a szünetekben pedig vidáman nótáztunk.

Január másodikán, szerdán, tömegesen vettünk részt a Baráti Társaság által rendezett Sereg Jani-emléktúrán, a Türkösi-hegyháton, ahol emlékeztünk a mennyei ösvényeken túrázó barátainkra.

Csütörtökön, az új év első sétáján, huszonheten találkoztunk. A bolgárszegi csárdában Hanke Rezső felolvasta Vén Árpád torjai költő újévi köszöntőjét. Vidám nótázásunkat ezúttal is Nagy Géza kísérte szájmuzsikával.

Január 15-én, kedden, 10 órától kezdődően tartottuk havi piknikünket a Noua-tó partján. Sütnivaló és jókedv volt bőven! Érdemes volt velünk tartani.

Sétáinkra, piknikjeinkre barátsággal várjuk a természetbarátokat és a nótakedvelőket. ■

Az ENCIÁN szótára

Helynevek a Lovak havasán

Alsó-havas pataka – Pârâul Capra Mică
Alsó-Kecskeláb-havas – Picioarele Caprei
Babics éle – Piciorul Balderei
Babics-havas – Muntele Balderei
Bábos pataka – Pârâul Babeş
Bábos-havas – Muntele Babeş (1468 m)
Belán mezeje – Poiana lui Bălan
Csóra-havas – Muntele Cioara
Felső-Kecskeláb-havas – Picioarele Caprei
Gergely éle – Faţa lui Ghergel
Gergely-tető – Muntele Ghergel (1685 m)
Kecske-Tatrag – Pârâul Capra Mare
Kis-Báb-csúcs – Vârful Bobu Mic (1752 m)
Középső-Kecskeláb-havas – Picioarele Caprei
Lovak havasa – Muntele Cailor
Lovak havasa éle – Muntele Cailor
Nagy Tatrag pataka – Râul Târlung
Nagy-Báb-csúcs – Vârful Bobu Mare (1732 m)
Roska éle – Faţa lui Roşca
Roska pataka – Pârâul Roşca
Roska-havas – Muntele Roşca

Szterp-paláj – Plajul Sterp
Tatráng-Kiság – Ramura Mică
Zenoga – Zănoaga

Túra a Lovak havasán

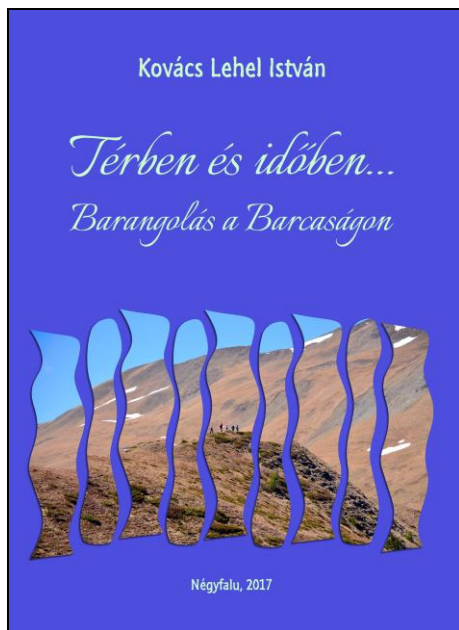
Hochbauer Gyula
gyula_hochbauer@yahoo.com

Térben és időben... Barangolás a Barcaságon

A Barcaságról sokféle szöveg született az idők során. Mindmáig a legteljesebb Orbán Balázs *A Székelyföld leírásának* VI. kötete. Ő annakidején a romantikus magyar főnemes lelkiületével közelítette meg ezt a tájegységet, és írt róla mindmáig időszerű művet: érzelmeket működtető, elmét tápláló olvasmányt. Igaz, hogy a lengyelfalvi báró, akiről az európeér Victor Hugo, miután emberközélelől megismerkedtek, írta, hogy száz ilyen emberrel korszerúsíteni lehetne Európát, kívülről csodálkozott rá erre a világra, de hogy gazdagságában el ne tévedjen, olyan helybeli idegenvezetőt keresett és talált, mint bácsfalusi Borcsa Mihály.

A székely utazó világhírű munkája után is sokan írtak a Barcaságról. Legtöbbsen gazdag érték-hálózatából kiválasztottak egy-egy erecskét, s próbálták azt figyelemreméltóan és lényegretörően bemutatni különböző tartalmi mélységben, stílusban és műfajban: Beke György, Balázs János, Tomos B. Hajnal a publicisztika különböző tartományait hódítgató riportban; Gyárfás Tihamér, Horger Antal, Binder Pál a tudományos pontosság adatszerű igényességével; Seres András, Veres Emese Gyöngyvér hagyománygyűjtéssel és a népi kultúra leíró értékelésével; Köncei Csilla boricakutatásaival; Tomos Tünde hagyományos házak-, utcarészekről készített diólapák grafikával, Józsa Mihály iskolatörténeti adatösszegzésével; Bálint Ferenc a hagyományok mai változatairtól készített filmjeivel; tájegység-részről írt monográfiával Bálint András; Kelemen Kálmán, Jakab

András szubjektív összeállítással; Doniga Lenke történelem-újraértékeléseivel; Bencze Mihály a közelmúltra vonatkozó tényfeltáró és erőteljesen szubjektív értékkapcsolásos írásaiival; és kortárs világunk sajátos eszközei közül a honismereti témájú, hasznos tartalomfrissítő csevegéseivel a *Barcasági csángók* és a *Barcaság és a csángók történelme* facebook csoportok és olyan szervezeti keretek is, mint a 12 éve újraindult, honismereti és helytörténeti alapozású *Hétfalu* lap, a *Hétfalu könyvek* sorozata, a *Barca Kiadó* könyvei, a *Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság* 25 éves munkája.

A honismeret nem tudomány, de táplálják a tudomány hordalékai, s ő is frissítően hat a tudományra.

A honismeret a szülőföldről szóló példázat. A szövegeken érzik a tanítás áhítata, s annak a lokálpatrióta büszkesége, aki ezt a tanítást éli.

A szülőföldről szerezhető tudás, s e tudást működtető magatartás, viselkedés e „*tantárgy*” tárgya, ami éltető erőként működhet a zsenge gyermekkortól az élet utolsó percéig. Volt még példa rá, hogy tantárgyi értéke kihangsúlyozódott, noha igaz, hogy Veres Sándor Brassó megye földrajzá-

ról szóló, 1886-ban kiadott tankönyve az idő- és a térösszetevők közül az utóbbit alkalmazza értékrendező elvként.

A második ezredforduló határán valóságos tantárgyi rangot is kapott Hétfalu magyar tannyelvű középiskolájában heti egy órában az elemi és az első gimnáziumi osztályokban, és egy évi kísérletként egy középiskolai osztályban. A tanítási segédanyagként elkészült tankönyvváltozatok a pedagógusok figyelmét fordították a témára és a honismeret személyiségformáló lehetőségeire. Jelentős honismereti alapozók voltak a diákság és a helybeli magyar lakosság figyelmét szülőföldünk értékeire irányító témás vetélkedők és kiállítások: *Templom és iskola* (1992), *1848-49 a Barcaságon* (1993), *Világháborúk a Barcaságon és barcaságiak a világháborúkban* (1996), *Barcasági Néprajzi Szemle* (2000), *Barcasági Helynévetélkedő* (2000), s mintha az eddigiek sorát összegezné, a *Szeretem a Barcaságot* honismereti vetélkedő (2013). A hétfalusi csángó népmeséket élteti Horger Antal gyűjtésének 1992-es újrakiadásával elindított, 2005-től mesemondó maratonnal, 2008-tól mesejátsszával, -bábozással kiegészült program, a *Hordozzuk szét a mesét, mert van kinek*, Barkó Etelka tojáshímző tanfolyamai pedig ezt a népművészeti értéket.

Ma, ebben az újat, a szenzációt kapkodva habzsoló korban már nem elég, ha a honismeret a szülőföld szeretetéből fakadó leírásokban hívja fel a figyelmet a hely aktív vagy aktivizálható értékeire, mára a honismeret tetté, cselekedetté válva próbálhat hatékonyan szolgálni.

Ezt ismerte fel Kovács Lehel István is, ezt, hogy a szülőföld olyan időben működő tér, amely érzelmi és tudati szálakkal hálózza be az egyént, s ajánlja számára az élhető létet. Az ember élete során egyebet sem tesz, mint folyamatosan valamiképpen viszonyul e tér kínálta lehetőségekhez. Eközben alakul otthonná, honná, szülőföldd e tér. S a hozzá való viszonyulás termékenyebb lehet, ha néhány erre vonatkozó eddigi kísérletet is ismerünk: itt olvad bele a helytörténet a honismeretbe.

Kaland-szerű ajánlat: látványok, tények, adatok, legendák, mondák, hiedelmek, hagyományok, hősök, közemberek, helynevek, itt sarjadt szavak közé visz ez a „*honismereti szöveggyűjtemény*”. Valójában kalauz, amit nem is titkol, mert meg-megnyilvánul a szövegekben a beszélő-elbeszélő, aki odasettenkedett valamelyik titok mellé, s most örömét leli abban, hogy minket is beavat. Vagy azt játssza, hogy a középkorban vagyunk, vagy más, történelemszínezte időben, és gyakran szülei, nagyszülei még természetesen hagyományörző világában. A hegyekre, s a városok-falvak utcáin is így

vezet. A szerző annyi tudást halmozott fel erről a szülőföldről, hogy megteheti. Tudása a hitelesség fedezete.

A honismeret elviseli a valószerűt, a feltételezést. A teljesség igénye is ezt vonzza, hisz a világ, akkor különösen, ha ez szülőföldnyi, nem csonka. Az ismeretlen pedig valamiféle csonkaság az egészen, amely igényli a kiegészülést: a tapasztalható, az ellenőrizhető kiegészíti az intuíció mint a megismerés egyik szellemi kalandja.

Létünk termékeny holdudvara a szülőföld. Fény-légekörei: a család, a szomszédság, az utca, a településrész, a helység, a település-együttes, a tájegység, a hon (= haza). A mi hazánk az a hely, ahol több mint ezer éve otthon érzik magukat a magyarok. Ennek egy tartománya Erdély, egy vármegyéje a Barcaság, akkora térség, amekkorára szükség volt az újkorban, hogy lakói úgy érezzék: életük teljes értékű, emberhez méltóan szép lehet, és élhető és éltető: összetett világ, de csak felületes idegennek bonyolult.

A mások szülőföldjéhez hasonló elemekből szerveződik. Tényszerűen kerül egymás mellé jellegzetességeivel a barcasági magyar, szász és román, s természetes, hogy a markáns nemzeti öntudatú írődeákban saját nemzetiségének nézőpontja érvényesül, s hangneme ez irányban néhol vállaltan elfogult.

Ezeket az elemeket nagyítja ki ezzel a könyvével Kovács Lehel István, miután e *világocska* sok útját bejárta, s sok *utcasarkán* megállva magyarázgatott az itthoniak szokásairól, nyelvhasználatáról, hiedelmeiről, vásáraitól, helyneveiről, a tudatalattiban is tovább görgetett tapasztalatairól, településeiről, tájelemeiről, példaértékű személyiségeiről, hagyományairól.

A szülőföld az időben változó tér. Kovács Lehel István érzékenyen viszonyul e változásokra, s élvezettel szervezi, hogy mások is nyomába szegődhessenek. Különös kötelességtudattal mióta az Erdélyi Kárpát-Egyesület elnöke. Kalauzolása pontos és korszerű: adja a szülőföld gyönyörűségeinek a koordinátáit is, és sokat megoszt velünk feltárt titkaiból.

A Barcaság magyar nyelvváltozataiban fogant szövegei csiszoltak, szemléletesek, változatos tartalommal.

E könyv barcasági barangolásra szólít fel térben és időben. Hozzájárul ahhoz, hogy tartalmasabban éljük meg a szülőföld szeretetét, s fogadjuk el a nekünk felajánlott értékeit: szépségét és gazdagságát. Ezek a szavak a szülőföld szavai magyarul. Így beszélteti Kovács Lehel Istvánt a szülőföld mintegy negyed évszázada, ezt mondatja vele önmagáról a Barcaság, ami itt következik. ■

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL

Következő lapszámunk tematikája a

Bodzavám és a Király-hegy

Kérjük, hogy természetfotóikat, írásaitat küldjék
el szerkesztőségünk címére
2019. október 10-ig.

Köszönjük!

Impresszum

Főszerkesztő: **dr. Kovács Lehel István**
Grafikai szerkesztő: **Tomos Tünde**
Felelős kiadó: **Ambrus Attila**
Olvasó szerkesztő: **Székely Gyöngyi**
Kiadja az Editor BL 49 Kft.
Brassó, General Eremia Grigorescu utca 16.
Tel./fax: 0371 358 206
brassoencian@gmail.com
ISSN 2284-7030